

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Zpráva o činnosti Společnosti česko-arabské a Společnosti přátel Afriky za poslední čtvrtletí r. 2001	3
Společnost přátel Afriky v Olomouci v roce 2001	6

STÁTNÍ SVÁTKY A VÝZNAMNÁ VÝROČÍ

Miroslav Houska: Blahopřejeme spřáteleným zemím	8
---	---

STUDIE A DOKUMENTY

Jaroslav Bureš: Mezinárodní hospodářská konference / workshop: Česká republika – obchodní partner zemí regionu Středomoří	9
Jaroslav Bureš: Perspektivy barcelonského procesu v kontextu českých hospodářských a zahraničně politických zájmů	11
Projev prezidenta Palestinské samosprávy Jásira Arafáta na zasedání Valného shromáždění OSN dne 10. 11. 2001	14

KULTURA

Projev J.E. p. Zouhair Kazzaze, velvyslance Libanonu, na vernisáži výstavy fotografií o Libanonu	18
Jaromír Hajský: Libyjské kulturní večery	18
Ali Mustafa al Misrátí: Celá pryč (ukázky z díla)	19
Chalífa at-Tillísí: Otcovská něha, Princeznička (ukázky z díla)	20
Amal Hussain: Hudební skupina AL BASRI	21
Jana Jiroušková: Čokvejské masky	22
Jana Jiroušková: Zástěrky od řeky Ituri	23

INFORMACE A ZAJÍMAVOSTI

Antonín Bělař: Rituální obřizka – smlouva mezi Bohem a národy vyvolenými?	24
Josef Poláček: Italská Afrika ve „věčném městě“.	26
Josef Poláček: Brilantní bulletin olomouckých afrofilů.	27
Marie Hrušková: Za dva dny jsme navštívili dvacet zemí ze čtyř kontinentů	27
Jana Jiroušková: Seznam oceněných prací 3. ročníku soutěže „Afrika dětskýma očima“.	28

CO SI PŘEČÍST

Ali Mustafa al-Misrátí: Kapky z pera	30
Alena Rettová: Africká filozofie.	30
Charif Bahbouh, Martina Bahbouhová: 365 + 1 arabské přísloví a mudrosloví	31
Eduard Rulf: Volá Káhira.	32

POZVÁNÍ NA AKCE

Pozvánka na valné hromady Společnosti česko-arabské a Společnosti přátel Afriky.	34
„Pondělky“ Společnosti přátel Afriky v Olomouci	35
„Jak Češi objevovali svět“ – Konference k výročí E. Holuba	35
Silvestr v ZOO.	35
Pozvánka na 2. orientalistický bál	36

Zpráva o činnosti Společnosti česko-arabské a Společnosti přátel Afriky za poslední čtvrtletí r. 2001

Vážení,

připravili jsme pro vás poslední číslo bulletinu v roce 2001. Zpráva o činnosti nebude příliš obsáhlá, protože uplynula krátká doba od uzávěrky třetího čísla. Také z důvodů tragických událostí 11. září se nemohly uskutečnit některé plánované akce Společnosti česko-arabské. Z důvodu obav z provokací nám byl např. odřeknut sál v hotelu ILF pro konání shromáždění k Mezinárodnímu dni Palestiny. Vděčíme proto Magistrátu hl. m. Prahy, že nám poskytl pronájem sálu pro tuto významnou akci. Proběhly však některé akce, které stojí za povšimnutí.

Především se sešla obě předsednictva, která zhodnotila dosavadní průběh akcí a přijala záměry pro zbytek roku. Uložila předsedům Sdružení jednotlivých arabských a afrických zemí připravit do konce roku návrh projektů pro rok 2003 a předat jej místopředsdkyni M. Hruškové.

Předsednictvo Společnosti přátel Afriky se zabývalo přípravou semináře k Současným problémům Afriky, který se uskuteční 4. prosince v sále AV ČR. Obě předsednictva ocenila vystoupení profesora Luboše Kropáčka a docenta Eduarda Gombára v hromadných sdělovacích prostředcích, která přispěla k mírnění xenofobních nálad vůči arabům a muslimům v souvislosti s teroristickými událostmi v USA.

Sdružení přátel Nigérie se podílelo na oslavě státního svátku Nigérie, kterou uspořádal Klub nigerijských občanů v ČR. V listopadu připravilo spolu s vedením gymnázia v Horních Počernicích divadelní představení, které se konalo v divadle Solidarita v Praze 10. Dě-

kujeme touto cestou řediteli gymnázia dr. Po-dešvovi, profesorkám Codlové a Musilové a především studentům gymnázia, kteří se již po několik let věnují africké poezii. Nemenší zásluhu však na těchto akcích má docent Antonín Libický, předseda Sdružení.

Sdružení přátel Etiopie pokračovalo v pravidelných měsíčních schůzkách s občany etiopského původu žijícími v Praze. Podílelo se na přípravě ustavení klubu Etiopanů žijících v ČR. Ustavující schůze se konala 15. září v Náprstkově muzeu a za Sdružení se jí účastnila Jitka Vlčková, která přítomné pozdravila jménem Společnosti a Sdružení přátel Etiopie. 26. září se uskutečnila v Náprstkově muzeu beseda s projekcí na téma „Etiopie v posledních 10. letech“, kde ing. Jan Vraný přednesl velice fundované a podrobné úvodní slovo, ke kterému se rozvinula bohatá diskuse. Zúčastnili se jí i pražští Etiopané – naši členové (např. dr. M. Gedlu, dr. A. Kumsa, Mgr. S. Kelifa aj.). Přínosem do diskuse byla i přítomnost bývalého velvyslance ČR v Etiopii Dr. Zdeňka Poláčka, který svoji misi v Addis Abebě ukončil letos na jaře.

Oceňujeme kontakty, které Sdružení navázalo s etiopským velvyslanectvím ve Vídni a jež dále rozvíjí.

Sdružení přátel zemí východní Afriky uskutečnilo 16. října v Náprstkově muzeu přednášku sportovce, mořeplavce a cestovatele Jana Tomšíčka z Chocně na téma „Domů na kole Afrikou“. Moderátor Jiří Černocho uvedl Jana Tomšíčka téměř padesáti posluchačům, kteří s velkým zájmem naslouchali a sledovali promítání diapozitivů. Bylo prodáno i několik

knih autora. Přihlásili se zároveň i další zájemci o členství ve SPA.

Do konce roku uspořádá Sdružení ještě jednu besedu s projekcí, a to s MUDr. Čermákovou o jejím působení jako lékařky v Africe.

Stalo se již tradicí, že Sdružení přátel Alberta Schweitzera pořádá v závěru roku vzpomínkový večer od tohoto velikána spojený s varhanním koncertem. Atmosféru tomuto večeru dodávají chrámové prostory evangelického kostela sv. Michala v Jirchářích, kde měl Albert Schweitzer při svých dvou návštěvách Prahy varhanní koncert. Tuto roli za něj převzala vynikající varhanistka Michaela Hradecká. Je absolventkou Akademie muzických umění v Praze, studovala rovněž v USA (Cleveland, Ohio). Využívá pravidelnou koncertní činnost v České republice a řadě zemí Evropy. V jejím přednesu jsme vyslechli několik varhanních skladeb J. S. Bacha. Vracet se k Albertu Schweitzerovi je chvályhodné. Před několika lety uspořádané ankety v řadě západoevropských zemí ukázaly, že Schweitzer je tam populární zvláště mezi mládeží. Je kladen na první místo mezi známé osobnosti vědy, umění a duchovního života. My jsme pro letošní večer připravili přednášku ThDr. Ladislava Beneše „Schweitzer – Bach – Bible“, kterou přítomní vyslechli s velkým zájmem. Věřím, že se nám ji podaří zveřejnit v některém z příštích čísel bulletinu.

Nelze nezpomenout aktivitu našich oblastních poboček. Především je to opět olomoucká pobočka, která pokračovala v pravidelných měsíčních schůzkách se členy a sympatizanty, konaných každé první pondělí v měsíci v 18.00 hod., v prostorách vzdělávacího centra, Dolní nám. 7, 2. patro.

3. září se konala beseda na téma „Inženýr Vágner – jak jsem ho znal“. O legendárním ing. Josefu Vágnerovi, muži, který přivezl do naší republiky spoustu zajímavých afrických živočichů, o osobních kontaktech s ním a nezapomenutelných setkáních ve Dvoře Králové vyprávěl Jiří Zlámal, vedoucí zoologické sekce olomoucké pobočky SPA.

V pondělí 1. října se podělil o své dojmy z prázdninového putování pohádkovým africkým královstvím – tajemným Marokem – MUDr. Vladimír Jorda. Zajímavé vyprávění by-

lo doplněno spoustou fotografií, podbarveno marockou etnickou hudbou Berberů. Nechyběla ani ochutnávka marockých dobrot, ukázky argánových plodů a také soutěž „CO VÍŠ O MAROKU“, s možností výhry zajímavých cen.

Na 15. listopad připravil Zdeněk Kotulák poslechový večer s ukázkami hudby vybraných afrických národů. Předvedl zajímavá propojení od tradiční africké hudby po blues a jazz. I tento večer Africké hudby proběhl úspěšně.

V prosinci vystoupí dr. Jaroslav Bačovský se svým vyprávěním o cestě na jih Afriky: „MALAWI – SRDCE AFRIKY“.

Co tomu říkají ostatní pobočky? Nechcete si z nich vzít příklad? Mne osobně mrzí, že je Olomouc od Prahy trochu vzdálena a nemohu se večerů účastnit. Avšak nenechám si ujít aspoň jeden v příštím roce. Olomoučtí nám zasílali pozvání, které uvádím na jiném místě.

V Moravském zemském muzeu v Brně byl 6. listopadu zahájen cyklus přednášek profesora Jelínka s africkou tematikou, o kterém jsme Vás informovali v minulém čísle. Jak již je tradicí, listopadové přednášky proběhly za velkého zájmu Brňanů a zejména studentů. 4. prosince bude poslední přednáška v tomto roce a již se budeme těšit na setkání s panem profesorem Jelínkem v roce 2002. Ještě 28. listopadu uspořádáme spolu s Moravským zemským muzeem v Brně přednášku o Ghaně, kterou přednese dr. VI. Klíma, CSC.

V této části zprávy nelze opomenout jednu z významných akcí, na které se částečně podílíme, a to je setkání cestovatelů v Prosiměřicích u Znojma, kterého se koncem října účastnila ing. M. Hrušková a Jitka Vlčková. Tato akce si zaslouží samostatné hodnocení, a proto se k ní vracím ve zvláštní zprávě a prosím – nepřehlédněte ji!

I přes potíže, které jsem uvedla v úvodu, uspořádala Společnost česko-arabská a její některá Sdružení řadu velmi významných akcí.

Především proběhl v Náprstkově muzeu cyklus přednášek o Egyptě, věnovaný v letošním roce „Posmrtnému životu starých Egyptanů“. Na těchto přednáškách se spolupodílí Společnost česko-arabská, Sdružení přátel Egypta. Naši přední egyptologové – převážně členové SČA – se znalostí svého oboru a velmi pouta-

vě, za velkého zájmu posluchačů, přiblížili posmrtný život Egyptanů, doložený zajímavými diapozitivy z hrodek faraonů, či jiných velmožů. Poukázali zároveň na záslušnou práci našich egyptologů v Egyptě.

Egypt stále přitahuje, jak ukázala také výstava „IUFFA a jeho tajemství“, která byla pro velký zájem prodloužena o jeden měsíc. Projevují o ni zájem regionální muzea a tak s největší pravděpodobností bude počátkem roku instalována v Mladé Boleslavi. Poté se vrací do Egypta.

V Náprstkově muzeu se konaly dva večery libyjské poezie, které připravil ing. Jaromír Hajský. Škoda, že si mnoho našich pozvaných členů nechalo ujít tak vynikající ukázky z děl předních arabských básníků a spisovatelů libyjského původu. Usilujeme o vydání sbírky libyjské poezie a podaří-li se nám najít sponzory, dočkáte se tohoto dílka v první polovině roku 2002. Děkujeme ing. Hajskému za to, že nám svými zdařilými překlady přibližuje dosud převážně neznámou a u nás opomíjenou arabskou poezii.

Sdružení přátel Libanonu se spolupodílelo na kulturním večeru věnovaném Libanonu. Při této příležitosti přednesl projev J.E. p. Zouhair KAZZAR, velvyslanec Libanonu, který zároveň otevřel výstavu fotografií, připravenou klubem libanonských občanů v ČR. Libanonsí přátelé nám svými amatérskými fotografiemi přiblížili krásy Libanonu. Na večeru byly předneseny ukázky z tvorby významných libanonských spisovatelů.

Večer přispěl k prohloubení kontaktů s klubem libanonských přátel. Rádi jsme přijali pozvání na recepci, kterou uspořádal klub 23. listopadu na počest státního svátku své země.

Sdružení přátel Palestiny připravilo na 27. listopad Shromáždění k Mezinárodnímu dni Palestiny, pro který jsme, jak již bylo uvedeno, velmi těžce sháněli náhradní prostor. Jak jsme Vás informovali v posledním čísle bulletinu, mělo se shromáždění konat v hotelu ILF, který nám však nevyhověl. Protože se akce bude konat až po uzávěre tohoto čísla, nemáme

k dispozici projev pana chargé d'affaires Jarmala, a proto zveřejňujeme projev Jásira Arafáta, který přednesl na Valném shromáždění OSN.

Velmi dobře pokračuje spolupráce Společnosti česko-arabské a její pobočky v Plzni s klubem arabských občanů žijících v Západočeském kraji. Klub i pobočka připravily pro podzimní měsíce řadu akcí, z nichž mnohé, právě pro situaci, která nastala po 11. září a kdy se zdvihla vlna antiarabismu, byly odloženy na pozdější dobu.

Redakční rada se sešla v listopadu dvakrát. Na jedné schůzce hodnotila 3. číslo a připravila koncepci čísla 4. Na další schůzce věnovala pozornost zaslaným příspěvkům a připravila číslo do tisku.

Předsednictva obou Společností budou zasedat do konce roku jedenkrát. Obsahem jednání bude příprava valných hromad, které proběhnou v závěru ledna 2002. Z úsporných důvodů bychom Vás rádi pozvali na valné hromady prostřednictvím 4. čísla bulletinu 2001. Proto věnujte pozvání pozornost a zapíše si data konání do nového kalendáře na r. 2002.

Nevylučujeme, že některá Sdružení uspořádají do konce roku ještě besedy nebo přátelské večery. S mnohými z Vás se jistě sejdeme na Orientálním trhu v Náprstkově muzeu – sobota a neděle 1., 2. a 8., 9. prosince.

Vážení přátelé, máme za sebou první rok nového tisíciletí. I přes mnohé potíže a nedostatky můžeme činnost obou Společností hodnotit kladně. Děkujeme všem, kteří se na ní aktivně podíleli, nebo nás podpořili svojí přízní. Byli bychom však rádi, kdyby se více zúčastňovali akcí, které pro ně připravujeme.

Dovolte mi, abych Vám popřála do nového roku 2002 pevné zdraví, dobrou pohodu v rodině i v zaměstnání. Nám i našim přátelům v Africe a v arabských zemích přeji klid a mír.

Marie Hrušková

1. místopředsdkyně obou Společností

Společnost přátel Afriky v Olomouci v roce 2001

Olomoučtí členové Společnosti přátel Afriky se v roce 2001 scházeli na pravidelných neformálních setkáních pořádaných každé první pondělí v měsíci.

Nejzajímavějšími byly ty pondělky, na kterých hovořili členové o svých zážitcích z afrických cest: dr. Gilbert Houndjo Maurille přiblížil rodný Benin a ing. Josef Dvořák hovořil o své loňské cestě do Etiopie, nazvané LUCY 2000. Jeho vyprávění se navíc uskutečnilo v salonku jeho vlastní restaurace Phoenix na olomoucké Denisově ulici, který je zařízen v etiopském stylu a vybaven velkoplošnými barevnými snímky z Etiopie.

V podzimním období pokračovaly pondělní neformální schůzky, o kterých informujeme ve Zprávě o činnosti.

Pokračovala spolupráce se zoologickou zahradou v Olomouci-Svatém Kopečku: v červnu uspořádali členové křtiny dvou samiček antilopy adaxe nubijského. Tento živočich je v olomoucké ZOO sponzorován členy a sympatizanty Společnosti přátel Afriky od roku 1993 – všichni se letos sešli na tradičním zářijovém setkání sponzorů zoologické zahrady. Na konci roku uspořádala Společnost, stejně jako v loňském roce, SILVESTR V ZOO: předsilvestrovskou oslavu konce roku 2001 přímo ve vánočně nasvícené zoologické zahradě.

Společnost udělila opět jako v loňském roce svou CENU RNDr. MILOSLAVA BUDÍKA, kterou olomoučtí členové udělují každoročně osobnosti, která se nějakým způsobem zasloužila o Afriku a která má nějaký vztah k Olomouci a obnovenému Olomouckému kraji. Laureátem se letos stal farář ze Svatého Kopečka Jakub Berka, který v minulých letech umožnil v reprezentativním prostředí své rezidence konání řady akcí přibližujících mimoevropské kultury, v jehož rezidencích uspořádala olomoucká SPA loňské minisymposium

o lékařsko-sociálně charitativních problémech subsaharské Afriky a který na Svatý Kopeček přivedl církevní funkcionáře z několika afrických zemí (Tanzanie, Středoafrické republiky, Beninu).

Byl znovu uspořádán jarní POCHOD DR. BUDÍKA a také tři tradiční euro-africké táboráky: prvního z nich (v květnu) se zúčastnili také přátelé z Beninu a Etiopie, kteří spolu s ostatními členy zhlédli jako diváci rekonstrukci historické bitvy ve zříceninách středověkého kláštera Kartouzka v Dolanech u Olomouce. Druhého táboráku (v červenci) se zúčastnily také angolské děti, které trávily v Olomouci část prázdnin a pro které SPA připravila zajímavý program – včetně návštěvy tzv. lanové dráhy, kde si děti mohly vyzkoušet svou obratnost, postřeh a odvalu.

Členové pokračovali ve výletech, při kterých navštívili ta moravská místa, která nějakým způsobem souvisejí s Afrikou: je to především „mapování“ zvířat v moravských zoologických zahradách (letos byly uspořádány výpravy do ZOO v Jihlavě a soukromého zooparku v Rapotíně na Šumpersku). Vozidlům značky Tatra, která v minulosti sloužila našim africkým cestovatelům, byla zase věnována návštěva kopřivnického muzea. Ta byla navíc spojena s návštěvou manželů Klímových v nedalekém Rožnově pod Radhoštěm, u kterých prožili olomoučtí členové zajímavé víkendové odpoledne spojené se shlédnutím videoprojekcí z Ghany a přípravou dalších společných akcí.

K tradičnímu týdnu Afriky na konci měsíce května připravili olomoučtí členové návštěvu velvyslance Jižní Afriky dr. Noela N. Lehoka v Olomouci. Vylvyslanec, absolvent olomoucké lékařské fakulty z roku 1979, se tak po letech znovu podíval do města svých studií, byl přijat na radnici, navštívil Lékařskou fakultu Univerzity Palackého, měl audienci u rektorky

univerzity a navštívil jeden z olomouckých vojenských útvarů – vše v doprovodu členů SPA (dr. Klímy, ing. Hlídka, dr. Jordy, Mgr. Kotuláka, dr. Bačovského), kteří se zúčastnili rovněž společného slavnostního oběda a odpoledního posezení v salonku hotelu GEMO, které bylo uspořádáno jen pro členy SPA a pana velvyslance a které vyústilo v několikahodinovou diskusi o všech tvářích současné Jihoafrické republiky. Týden pokračoval zmíněným euroafrickým táborákem v Olomouci-Radíkově a společnou návštěvou afrického bubnování v Galerii u Mloka.

Společnost připravila promoci a promoční slavnost pro beninskou studentku Salou Souwebatou v lednu a jejího manžela, člena SPA, Gilberta Maurille Houndja v červnu.

Pokračovala mediální prezentace olomoucké SPA: jednak dalším ročníkem tradičního bulletinu, vydávaného od roku 1987, jednak spolupra-

ci s médii: v letošní roce to byl především Český rozhlas Olomouc (šoty o křtinách adaxe nubijského, ale také hodinový pořad předsedy Společnosti dr. Vladimíra Klímy, věnovaný tentokrátě nikoli Ghaně, ale Togu a Burkině Faso), redakcím deníků byly poskytnuty materiály týkající se návštěvy jihoafrického velvyslance, která byla samozřejmě prezentována také rozhlasem a televizí. Ve studentském časopise HAD, vydávaném posluchači olomoucké lékařské fakulty, vyšlo podrobné vyprávění o velvyslancových životních osudech a vzpomínky dr. Jaroslava Bačovského na jeho cestu do Lesotha, které se pro dr. Lehoka stalo v dobách apartheidu dočasným azylem. Dr. Jorda přichystal podrobnou faktografickou studii k 60. výročí osvobození Etiopie v roce 1941 – studie bude otištěna v nejnovějším ročníku bulletinu Sdružení přátel Etiopie.

SPA, Olomouc

STÁTNÍ SVÁTKY A VÝZNAMNÁ VÝROČÍ

Blahopřejeme spřáteleným zemím

**Společnost česko-arabská
a Společnost přátel Afriky
blahopřejí
ke státním svátkům a významným výročím.**

- **Demokratické lidové republiky Alžírsko** k výročí Dne revoluce 1. 11. (1954)
- **Státu Palestina** k výročí vyhlášení nezávislého státu 5. 11. (1988)
- **Republika Angola** u příležitosti oslav státního svátku 11. 11. (1975)
- **Demokratické republiky Kongo** k oslavám Výročí druhé republiky
- **Arabské a africké republiky Mauretánii** k oslavě Dne nezávislosti 24. 11. 1960
- **Pobřeží slonoviny** u příležitosti státního svátku 7. 12.
- **Republika Niger** k oslavám vyhlášení republiky 8. 12. (1958)
- **Republika Keňa** u příležitosti jejího Dne nezávislosti 12. 12. (1963)
- **Republika Súdán** k oslavám Dne vyhlášení nezávislosti 1. 1.

Miroslav Houska

Mezinárodní hospodářská konference / workshop: Česká republika – obchodní partner zemí regionu Středomoří

Konference se konala ve dnech 17.–18. 10. 2001 v konferenčním sále Společenského centra v Jesenicích pod záštitou místopředsedy vlády a ministra zahraničních věcí Jana Kavana a Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Odborným garantem konference byl Bedřich Danda, předseda Sdružení podnikatelů ČR. Mediálními partnery byly Ekonom a Hospodářské noviny. Organizátorem konference byl ing. Milan Krnáč z ostravské M.K.C. Consulting.

Konference byla svým způsobem výjimečná, protože je to poprvé od roku 1995 (první ministerské euro-středomořské konference v Barceloně), kdy se akce tohoto druhu konala v České republice. Euro-středomořské partnerství stálo dlouhou dobu mimo pozornost našich státních orgánů, institucí i podnikatelských subjektů, což je pochopitelné, protože šel tento proces mimo nás, vzhledem k tomu, že jsme nebyli členy EU a perspektivy členství nebyly vyjasněné. Ministerstva přistupovaly k jednotlivým zemím středomořského regionu v rámci tradičních, záběhlých, bilaterálních přístupů a ani středomořská schengenská hranice nás příliš nezajímala z hlediska možných bezpečnostních rizik. Naši podnikatelé nemohli pomýšlet na multilaterální spolupráci s touto oblastí v rámci MEDA projektů či těch, které byly financovány z Evropské investiční banky.

Naše blízkost se členství v EU vše mění a Česká republika se stane i součástí jednotného euro-středomořského prostoru, vymezeného zónou volného obchodu. Možná, že zhruba za pět let po našem vstupu budou moci naši výrobci pronikat bezcelně na středo-

mořské, arabské trhy a využívat všech výhod, které jim euro-středomořské partnerství poskytne. V 90. letech docházelo spíše k hospodářskému odpoutávání od této oblasti a v současnosti se podílí oblast Středomoří pouhým 1 % na celkovém zahraničním obchodu, což je velmi málo i při porovnávání s ostatními členy EU. Stane se oblast Středomoří konečně strategickou oblastí pro naše výrobce a dovozce po našem vstupu do EU? Existují mechanismy, kterými stát může podpořit ekonomickou spolupráci, zvláště export do perspektivní oblasti. Bude existovat konkurence středoevropských a středomořských průmyslových a zemědělských výrobků na trzích EU či na vlastních trzích po jejich otevření? Na tyto otázky a mnoho dalších se snažili najít odpověď jednotliví vystupující na konferenci.

Příspěvek s širokým záběrem na euro-středomořskou spolupráci v kontextu možných dopadů na Českou republiku před a po jejím vstupu do EU přednesl ing. Ivo Gombala z mise ČR při Evropských společenstvích v Bruselu. Za důležité považoval seznámit českou podnikatelskou sféru s komunitárními programy pro oblast Středomoří (MEDA) a jejich možné budoucí, nebo již aktuální účasti v nich, jakož i získat potřebné know-how pro samotnou účast na těchto programech (včasná a přesná dokumentace a znalost konkrétního prostředí). Ing. Ilja Mazánek z odboru států Blízkého východu a severní Afriky Ministerstva zahraničních věcí ČR definoval rámcově české zahraničně politické i ekonomické priority k zemím regionu s ohledem na naše členství v EU. V podobném duchu vystoupil

i dr. Jaroslav Bureš z Ústavu mezinárodních vztahů, který se snažil i zkoumat komplementaritu a konkurenčnost některých zbožních položek středomořských zemí a kandidátských zemí střední Evropy na trzích EU i ve vzájemném obchodě po našem vstupu do Unie.

Michal Dymáček, člen expertní skupiny pro projekty B.O.T. při ekonomické komisi OSN pro Evropu zdůraznil magický dopad některých megaprojektů (např. v Egyptě či Turecku), které jsou při správném uchopení schopny vyvolat podstatný růst ekonomiky. Důležité bude podle něho větší zapojení soukromých investic na bázi Public/Private Partnerships do těchto velkých projektů, aby byly schopny zajistit rychlou návratnost vloženého kapitálu bez účasti veřejných financí. Doporučoval českou spolupráci s ekonomikami Německa, Řecka, Itálie a Rakouska a minimálně se zeměmi CEFTA při pronikání na středomořské trhy v období globalizující se ekonomiky.

Ing. Vlastimil Lorenz, vrchní ředitel Sekce dvoustranných obchodních vztahů Ministerstva obchodu a průmyslu ČR, vysvětloval příčiny neuspokojivého objemu a teritoriální struktury exportu do tohoto regionu. Výchozí diskusí viděl v napřimění vývozu, navázání na dřívější dodávky investičních celků, zapojení se do nosných projektů a v odbourání mylných předpokladů, které o tržním prostředí Středomoří přezívají. Důležité bude podle něho využití propagačních akcí, především výstav a veletrhů. Ing. Jan Sháněl, rovněž z Ministerstva obchodu a průmyslu, hovořil o charakteru, rozsahu, oblastech proexportní politiky ČR, dále také o financování, pojištění vývozu, úloze Czech Tradu, propagaci a prezentaci našich výrobků v zahraničí. Tematicky zapadal do stejného bloku i příspěvek ing. Vladimíra Šona z České exportní banky, který připomenul, že Česká exportní banka (ČEB) poskytla od roku 1996 exportní financování do zemí Středomoří v souhrnné hodnotě 500 mil. USD, což je 17 % objemu všech podepsaných smluv během tohoto období. V oblasti Středomoří se jedná o financování vývozu se státní podporou, nikoli krátkodobé financování bez státní podpory. Komoditní struktura pokrývá položku stroje a strojní zařízení. Financování je soustředěno především na tři země: Tunisko, Tu-

recko a Egypt. ČEB počítá s financováním exportů do regionu i v budoucnosti. V obecné rovině mluvil ing. Arnošt Böhm, CSc., statutární náměstek Exportní garanční a pojišťovací společnosti (EGAP), o rostoucí úloze této společnosti v podpoře vývozu.

Rovněž všeobecnou informací o organizační struktuře, činnosti a úkolech Agentury pro rozvoj průmyslu ČR – Czech Industry podal její generální ředitel ing. Bohumír Páleník.

Doc. Antonín Peltrám, předseda Českého výboru Evropské ligy pro hospodářskou spolupráci, přednesl příspěvek o možnosti českého stavebnictví realizovat velké inženýrské projekty. Největším problémem je podle něho otázka financování. Ing. Miroslav Vančura vysvětlil systém dopravy ve Středomoří a multimodální koridory.

Vystoupili rovněž zástupci středomořských zemí z Malty, Kypru, Turecka a Izraele. Velmi užitečný příspěvek měl jediný arabský zástupce na konferenci – zplnomocněný ministr obchodu z obchodního oddělení velvyslanectví Egyptské arabské republiky v ČR pan Hany Ibrahim Rostom. Kritizoval v něm nedostatečné hospodářské styky mezi oběma zeměmi a neustálé klesající vzájemný obchod a jeho omezení na několik málo komodit. Bude nutné ho diverzifikovat a rozšířit o vývoz investičních celků. Obšírně informoval o procesu restrukturalizace egyptského hospodářství a jeho pozitivním dopadu na růst HDP za posledních deset let.

Konference o Středomoří byla prvním důležitým zmapováním českých ekonomických, obchodních zájmů v regionu, který projde v první dekádě tohoto století přelomovými změnami ve všech oblastech v rámci eurostředomořského partnerství. Mnoho vystupujících ve svých příspěvcích zdůraznilo, že prosperita a ekonomický rozvoj Středomoří je v mnoha ohledech závislý na politické stabilitě a bezpečnosti. Tragický teroristický útok z 11. září, v důsledku kterého musel být i termín této středomořské konference posunut o měsíc, a nebezpečná eskalace blízko-východního konfliktu znovu potvrdily tyto vazby.

Jaroslav Bureš

Perspektivy barcelonského procesu v kontextu českých hospodářských a zahraničně politických zájmů

Euro-středomořské partnerství vstoupilo do etapy, kdy bude třeba urychlit a zkvalitnit plnění celého řetězu opatření, aby bylo dosaženo včas hlavních strategických cílů obsažených v Barcelonské deklaraci. Během summitu v Santa Maria de Feira v roce 2000 byla na doporučení Evropské rady schválena společná strategie EU vůči středomořskému regionu, která má odstranit disharmonii přístupů jednotlivých členských zemí EU k řešení klíčových problémů partnerství a zlepšit prosazení závěrů Barcelonské deklarace do praxe.

V klíčových dokumentech EU je často deklarována rovnováha a propojenost všech tří tematických košů barcelonského procesu, ale prioritní pozornost bude zaměřena v nejbližším období na ekonomický a finanční koš. Spolupráce v ostatních oblastech vázne v důsledku menšího zájmu zemí jižního Středomoří. Většina středomořských nečlenských zemí citlivě reaguje na projednávání vnitropolitických otázek (demokracie, pluralismus, dodržování lidských práv, tzv. „dobré vládnutí“) a vyhýbá se užší spolupráci ve vojenské oblasti (hard security). Větší vstřícnost středozemních partnerů existuje při projednávání problematiky obecně řazené do „soft security“, ale také při hledání opatření na posilování důvěry či pro potřeby post-krizové stabilizace. V současné době, po teroristických útocích v USA, zřejmě vystoupí do popředí snaha EU o získání arabských, středomořských zemí pro spolupráci v boji proti terorismu na základě nedávno schváleného evropského plánu boje proti terorismu.

EU, pod tlakem arabských zemí a z obav před ohrožením euro-středomořské spolupráce, přiznala propojení barcelonského procesu s řešením blízkovýchodního konfliktu. EU má své představy o jeho řešení (viz Berlínská deklarace), ale aktivity omezuje na proces vzá-

jemného posílení důvěry a postkrizovou stabilizaci, to znamená na finanční, humanitární a ekonomickou pomoc.

V ekonomické oblasti existuje hrozba zpoždování některých zemí Mašriku při plnění klíčových úkolů za maghrebskými, severoafrickými zeměmi (např. uzavírání asociačních dohod s EU) v důsledku větší fixace na blízkovýchodní konflikt. Není vyloučena přeměna partnerství na dvourychlostní proces nebo dokonce může dojít k jeho podstatnému zpomalení a degradaci na pouhý euro-arabský dialog. Zformování tzv. „agadirské čtyřky“ (tj. Tunisko, Maroko, Egypt a Jordánsko), která mezi sebou podepsala dohody o volném obchodu, coby motoru jihostředomořské integrace a obchodní liberalizace, poukazuje na tento trend. Všechny poslední dokumenty EU a euro-středomořského partnerství zmiňují nezbytnost realizace projektu LAS na vytvoření arabské zóny volného obchodu do roku 2008, ale zatím ne všechny arabské státy přistupují k tomuto úkolu zodpovědně, přestože se jedná o klíčový cíl, ze kterého budou mít výhodu především arabské země. Kumulace původu výrobků, využívání výrobní komplementarity mezi středomořskými partnery usnadní širokou regionální, mnohostrannou spolupráci v textilním, agro-potravinářském či chemickém sektoru, či vývoz na náročné trhy EU nebo zemí CEFTA.

Není zcela jasný další osud kandidátských středomořských zemí (Turecko, Kypru, Malty) a jejich současný statut v rámci Euromed partnerství. Turecko zřejmě nepřikládá takový význam euro-středomořskému partnerství z obav, aby se nižší forma spolupráce nestala náhradou a neodrážela očekávané plné členství v EU, potvrzené na helsinském summitu EU.

Nejprůchodnější je spolupráce v ekonomické a finanční oblasti, i když se dají očekávat

v blízké budoucnosti některé krátkodobé negativní dopady reform v sociální a možná i v politické oblasti. Ekonomická liberalizace je z mnoha důvodů (kulturně náboženských) snáze realizovatelná v islámském, kulturním prostředí než politická liberalizace. Asymetrická spolupráce mezi oběma středozemními břehy je každopádně z krátkodobé perspektivy méně výhodná pro jihostředomořské země v důsledku likvidace předchozího výhodného preferenčního obchodu s EU.

Středomoří sice nepatří do oblastí prioritních zájmů České republiky v porovnání s EU, střední Evropou, státy CEFTA, USA a Ruskem, o čemž svědčí kulturně historické souvislosti, geografická poloha i obchodní obrat, ale náš předpokládaný vstup do EU podstatně zvýší význam středomořské dimenze. Vnější schengenská hranice EU protne středomořskou oblast a stane se i naší hranicí, což posílí českou vnímavost k různým bezpečnostním rizikům majícím původ v tomto regionu. Středomoří se stalo jedním ze čtyř regionů, vůči kterému členské země EU budou koordinovat své postoje v rámci Společné politické a bezpečnostní politiky EU – CFSP (viz Společná strategie EU vůči Středomoří ze zasedání Evropské rady v Santa Maria de Feira). Jihoevropské členské země EU mají prioritní zájmy v tomto regionu, které budou prosazovat např. v rámci Rady ministrů, činnosti „trojky“ či v době prezidentského mandátu. Česká zahraniční politika zvýšeným zájmem o tento region a citlivými přístupy může pozitivně motivovat podporu těchto zemí pro středoevropské záležitosti a při prosazování našich zájmů. Zatím málo byla zvažována větší spolupráce, koordinace postojů a dělba práce v rámci zemí CEFTA vůči Středomoří.

Různé studie, názory expertů a politiků z 90. let varovaly před negativním dopadem rozšíření EU ve východním směru na ekonomiky středomořských nečlenských zemí. Skutečnost není zdaleka tak vyhrcoená. Přijetím první vlny kandidátských zemí jako celku se sice zvětší počet obyvatel EU téměř o jednu pětinu, ale obchod EU vzroste o pouhé 1 %. Před vstupem do EU budou muset kandidátské země zrušit či revidovat všechny bilaterální dohody se středomořskými zeměmi, které ne-

jsou v souladu s *acquis*. Česká republika již vytřídila zbytečné, zastaralé smlouvy po rozdělení Československa (sukcese), takže se neočekávají problémy v tomto ohledu. Několik kandidátských zemí uzavřelo na doporučení EU dohody o volném obchodu, především s Tureckem a Izraelem, jejíž některá ustanovení jsou v rozporu s obchodní, ochrannářskou politikou EU (např. Maďarsko má nižší cla na některé zemědělské produkty). Kandidátské země jsou již nyní vyzývány, aby informovaly příslušné orgány Unie o všech jednáních s třetími zeměmi, aby nedošlo k situaci, že by EU byla povinná vyplatit třetí zemi kompenzace za ukončení příslušné dohody po přistoupení kandidátů. Česká republika jako kandidátská země bude muset po svém vstupu souhlasit s menším stupněm průmyslové ochrany vůči třetím zemím, včetně Středozezemí, v souladu s Uruguayským kolem a na základě příslušných asociací dohod mezi EU a středomořskými zeměmi. Průmyslové exporty středozemních zemí, které odpovídají pravidlům o původu, budou tedy bezcelně pronikat na český trh v polovině této dekády. Množství průmyslových výrobků středozemních zemí, které by mohly konkurovat na našem trhu, je malé a neohrozí naše výrobce. Středoevropské země mají vybudován vesměs nízký stupeň ochrany vůči zemědělským exportům třetích zemí v porovnání se zeměmi EU a budou ho muset sjednotit. Zemědělské produkty, které nekonkurují zemědělské výrobě EU, budou pronikat volně na trhy nových členských zemí (jižní ovoce). Turecko může pocítit konkurenci středoevropských kandidátských zemí po jejich vstupu do EU v oblasti služeb, protože jeho vlastní unie s EU nezahrnuje tuto oblast.

Detailní analýzy odhalily, že tento proces bude výhodný pro některé středozemní země a nevýhodný pro ostatní, ale celkově by nemělo dojít k vážnějším otřesům v obchodě. Index porovnání exportní podobnosti ukazuje, že největší shodu komoditní skladby českého exportu nalezneme u Turecka (asi 40 %) a o něco méně u Izraele, Tuniska a Egypta. V případě vývozu průmyslových výrobků kandidátských zemí na trhy EU se očekává, že budou ohroženy nejvíce vývozy Turecka, Izraele a o něco méně Tuniska, zatímco ostatní země minimálně.

V zemědělství je vývozní podobnost výrobků z obou regionů orientovaných na trhy EU větší než v případě průmyslu. Největším konkurentem nečlenských středozemních zemí se stane Kypr a zvláště Polsko (jako velký vývozece ovoce a zeleniny). Pro ilustraci první vlna rozšíření ohrozí textilní a oděvní průmysl v Izraeli, Tunisku a Turecku, zatímco rozšíření v druhé vlně (o Rumunsko, Bulharsko) bude mít negativní dopad na textilní vývozy mnohem většího počtu středozemních zemí (Turecko, Izrael, Tunisko, Egypt a Maroko), vyvážejících podobný druh textilních výrobků na trhy EU.

Obavy spíše působí fakt, že země CEFTA využívají už od roku 1998 výhody kumulace původu při vývozech průmyslových výrobků do zemí EU. Středozemní země nemohou využívat kumulaci původů zboží, protože v současné době existuje celkem 8 odlišných pravidel, která jsou součástí příslušných asocičních dohod, a existuje nízká úroveň spolupráce středozemních zemí, zvláště v Mašreku. Rovněž ne všechny středomořské země jsou členy WTO, která tyto parametry sjednocuje. Euromed spolupráce nabízí (na rozdíl od NAFTA) možnost využívání roll-up systémů. To znamená, že jakmile je uznán nějaké zemi původ výrobku, nejsou už posuzována procenta podílu nepůvodních dílčích výrobků či hodnot nutných pro jeho výrobu. Připouští se dokonce i 10% podíl nečlenské země Euromed partnerství na hodnotě exportovaného výrobku (v souladu s General Tolerance Rule), což je více, než připouští např. severoamerický blok NAFTA.

Rovněž síť meziodvětvového a mezipodnikového propojení a obchodu s EU je podstatně rozsáhlejší než v jižním Středomoří. Odvětví turistického ruchu ve Středomoří nebude zásadně dotčeno rozšířením EU, i když růst cen a mezd kandidátských zemí po jejich vstupu, může zvýšit konkurenceschopnost středozemních zemí žijících z příjmů z turistického ruchu. Zdá se, že mnohem větší starosti působí malá zbožní komplementarita a konkurenční boj mezi vývozci identického zboží v regionálním středomořském měřítku. Celkově je možné konstatovat, že oblast jižního Středomoří vykazuje menší sektorální komplementa-

ritu a komplexnost než kandidátské země a je více ekonomicky závislá. Spolupráce EU s nimi je podstatně asymetrickější.

Jižní Středomoří je méně přitažlivé pro zahraniční přímé investice (FDI) než kandidátské země střední a východní Evropy, což je dáno menší politickou a ekonomickou stabilitou, příliš etatizovanou ekonomikou, nerozvinutým výrobním sektorem a infrastrukturou či drahými a méně kvalitními službami. Domácí investoři, zvláště v arabském Středomoří, nemají většinou zájem investovat do státem vlastněných podniků určených pro privatizaci, protože dávají přednost investicím s menší mírou rizika a vysokou, rychlou návratností zisku a často svůj kapitál investují více za hranicemi země. Údaje WTO dokazují, že země CEFTA mají vysoce otevřené ekonomiky na rozdíl od středomořských protějšků. Výhoda levné pracovní síly v zemích jižního Středomoří nehraje velkou roli, protože stejnou komparativní výhodu využívají i kandidátské země, jejichž pracovní síla se navíc vyznačuje větší kvalifikovaností. Atraktivita středomořského regionu pro FDI by se zvýšila v případě integrace a liberalizace ve směru Jih-Jih.

Značné obavy středomořských partnerů působí nebezpečí vzrůstající východoevropské migrace v rámci jednotného evropského prostoru, vzhledem k velké závislosti některých středomořských států na příjmech z transferu mezd. Odlišná kvalita vzdělání, geografická koncentrace a orientace východoevropské pracovní síly spíše na severní oblast EU hrozbu konkurence mezi oběma regiony oslabuje. Rovněž restrikce EU proti východní (dočasně pouze některé země EU) i jižní migraci snižuje bezprostřední příliv migračních vln z kandidátských zemí. Problémy mnohdy působí vynucená potřeba sladění bilaterální legislativy, vízové a azylové politiky kandidátských zemí CEFTA vůči Středomoří se zeměmi EU. Pomoc EU oběma regionům je asymetrická, tj. výrazně ve prospěch východoevropských kandidátských zemí, a tradiční intervence jihoevropských zemí (např. Španělska) ve prospěch větší symetrie pomoci ve vztahu ke Středomoří koncem 90. let ustala.

Členství Kypru může vytvořit podmínky pro postupné obnovení spolupráce s Tureckem

(odbourání vzájemných restrikcí) a taktéž umožnit Libanonu či Izraeli, aby opět získal statut významného blízkovýchodního finančního (zvláště pro operace off shore) a obchodního centra. České republice nabízí členství v EU možnost stát se součástí jednotného euro-středomořského prostoru, využití různé možnosti ekonomické bilaterální či trilaterální spolupráce při realizaci společných projektů financovaných z peněz vyčleněných na ME-DA programy či z banky EIB. Euro-středomořské partnerství může být chápáno ze strany ČR jako vhodná alternativa nenaplněné možnosti spolupráce se zeměmi regionu při realizaci projektů multilaterální ekonomické spolupráce v rámci madridského blízkový-

chodního mírového procesu. Jak je známo, Česká republika byla spolu s EU členem multilaterálního výboru pro dvoustrannou ekonomickou spolupráci. Perspektivy naší spolupráce a zájem našich ekonomických subjektů bude záviset na rychlosti, hloubce a kvalitě reform v zemích jižního Středomoří a jejich souladu s požadavky WTO, protože naši výrobci a vývozcí se zatím orientují na bezpečnější, průhlednější a geograficky blízké trhy EU. Rovněž naše závislost na dovozu ropy, plynu a fosfátů je poměrně malá, i když se dá kalkulovat s větší diverzifikací dodávek strategických surovin v rámci EU po našem vstupu.

Jaroslav Bureš

Projev prezidenta Palestinské samosprávy Jásira Arafáta na zasedání Valného shromáždění OSN dne 10. 11. 2001

Pane předsedo,
Vaše excelence,
Vaše excelence,
pane generální tajemníku OSN.

Úvodem bych Vám chtěl, pane předsedo, poblahopřát k Vašemu zvolení předsedou tohoto zasedání valného shromáždění. Zároveň bych chtěl generálnímu tajemníkovi, panu Kofi Ananovi, poblahopřát k jeho zvolení generálním tajemníkem OSN na další období a k získání Nobelovy ceny za mír.

Záleží mi na tom, abych byl s Vámi na tomto zasedání, které se koná za velmi mimořádných a vážných podmínek, zejména po zrůdném a hrůzném teroristickém a zločinném činu, který se udál 11. 9. 2001 ve městech New York a Washington a který jsme ostře odsoudili. V této souvislosti znovu vyjadřujeme vřelou a srdečnou upřímnou soustrast a účast prezidentu Bushovi, vládě a spřátelenému lidu Spojených států amerických a zejména rodi-

nám obětí. Náš palestinský lid již potvrdil svou připravenost čelit mezinárodnímu terorismu ve všech jeho podobách a formách včetně organizovaného státního terorismu. Potvrdil svou připravenost k budování nového světa, který přinese bezpečnost, spravedlnost, mír a svobodu všem jeho národům a který se opírá o mezinárodní legitimitu a lidská práva. Zároveň vyzýváme ke koordinaci všeho mezinárodního úsilí v rámci OSN a mezinárodní legitimity, s důrazem na důležitost a nutnost podpory v pokračování dialogu mezi náboženstvími a civilizacemi.

Chtěl bych přitom vyjádřit velké uznání prohlášení prezidenta George Bushe v jeho včerejším projevu o nutnosti realizace spravedlivého míru, a to prostřednictvím řešení založeném na uplatnění rezolucí OSN č. 242 a 338 a rovněž rezoluce č. 425, na základě existence dvou států: Izraele a Palestiny, a na úsilí k rychlému obnovení mírového procesu. Z naší strany jsme maximálně připraveni k re-

alizaci těchto cílů. Využijeli jsme a budeme využívat úsilí za účelem zabezpečit nejlepší okolnosti a podmínky k tomu. Chtěl bych pozdravit a projevit uznání všem bratrům, kteří mluvili přede mnou a vyslovili tyto jasné a významné signály na adresu otázky palestinského lidu a jeho nároku vymáhat svá práva v souladu s mezinárodní legitimitou.

Pane předsedo,

minulý rok jsem měl tu čest promluvit k Vám na summitu u příležitosti nového milénia. Dnes se vracím a stále s sebou nesu bolesti svého národa a jeho spravedlivou věc, která stále čeká na spravedlivé řešení. Jak víte, bylo to Valné shromáždění OSN, které vydalo rezoluci č. 181, jež stanovila rozdělení Palestiny na dva státy, jeden židovský a druhý palestinský. Palestinský stát dosud nebyl Organizací spojených národů uznán. Lid Palestiny, který byl vystaven hrůzně historické krivdě, vykořevení a vyhnání, s nadějí vzhlíží ke svému právu na návrat a na sebeurčení a k tomu, aby uplatnil a ztělesnil toto právo na jeho palestinské národní půdě, a to v souladu se všemi mezinárodními úmluvami a dohodami, s mezinárodními zákony a rezolucemi a s Mezinárodní deklarací lidských práv.

Dámy a pánové,

víte, že jsme přijali řešení, pro které se rozhodla mezinárodní legitimita. Ano, souhlasili jsme s tím, že dostaneme méně než čtvrtinu rozlohy historické Palestiny, přestože nám Vaše vážené Valné shromáždění podle rezoluce číslo 181 z roku 1947 dalo přibližně polovinu rozlohy Palestiny. Na tomto základě jsme se zúčastnili Madridské mírové konference, která se konala na základě principu výměny území za mír a s cílem uplatňovat rezoluce mezinárodní legitimacy týkající se Palestiny, zejména rezoluce č. 242, 338, 425 a 194, která se týká palestinských uprchlíků. Potom bylo dosaženo dohod z Oslo, které byly podepsány v Bílém domě ve Washingtonu za přítomnosti a svědectví Spojených států amerických, Ruské federace, Evropské unie, Číny, Japonska, Egypta, Jordánska a dalších arabských, afrických, asijských, latinskoamerických států a celého světa. Následovně jsme podepsali řadu výkon-

ných dohod a protokolů. Předchozí izraelské vlády a po odchodu pana Jitschaka Rabina, mého partnera v mírovém procesu, jasně pracovaly na nedodržování a neplnění svých závazků vyplývajících z podepsaných dohod a tím zmařily naše upřímné úsilí o dosažení globálního, spravedlivého a trvalého míru, míru odvážných. Počet osadníků a rozloha osídlování se dokonce zdvojnásobila od doby, kdy jsme zahájili mírový proces, což odhaluje míru serióznosti Izraele dodržovat tento proces a dohody, které jsme podepsali. Pak následovala Šaronova návštěva, před jejímiž důsledky na mírový proces v naší oblasti jsem varoval, jako jiskra, která rozpoutala palestinské povstání, jako vyjádření toho, že palestinský národ odmítá dotčení svých křesťanských a islámských posvátných míst a zároveň odmítá nedodržování Izraele stáhnout se, nesplnění podepsaných dohod a politiku osídlování, která okupaci prohloubila místo toho, aby jí ukončila. Současná izraelská vláda a vlády předchozí pustily své okupační vojsko, aby provádělo státní terorismus na našem území a proti našemu lidu. Používá přitom letadel F15, F16, vrtulníků Apache, tanků, obrněných vozidel, válečných lodí a mezinárodně zakázaných ničivých zbraní, vedle soustředění na cílené vraždy, ničení, demolice domů a veřejných a soukromých institucí, ničení zemědělské úrody a půdy, kácení tisíců olivovníků a dalších ovocných stromů, zabíjení dětí, žen a starců. Během třinácti měsíců padlo na 1800 obětí, je 37 tisíc zraněných i s invalidními následky a velký počet zatčených. Hospodářské škody jsou obrovské a dosahují více než 7 miliard amerických dolarů. V poslední době byla zpřísněna uzávěra a ekonomická, finanční, zásobovací, lékařská a potravinová blokáda vůči našemu lidu, který je zbaven i svobody pohybu a cestování. Studentům a učitelům je zabráněno dostat se do svých škol a univerzit. Hraniční přechody, mezinárodní hranice a letiště jsou uzavírány. Tím jsou porušována nejzákladnější lidská práva našeho lidu. Pracujícím je zabráněno dostat se na svá pracoviště, aby mohli živit své rodiny a děti. Toto je stupňující se agrese a krvavá terorizující válka, kterou vede vláda Izraele proti našemu národu, našim územím a našim posvátným místům, zejména

v posvátném Jeruzalémě, proniká do našich měst, vesnic a uprchlických táborů a páchá barbarské masakry v řadě míst na Západním břehu a v Gaze. Přesto vzhlížíme k celému mezinárodnímu společenství Vámi reprezentovanému, ke všem spravedlnost, svobodu a mír milujícím lidem, k obráncům lidských práv a lidské důstojnosti ve světě, s pevnou vůlí, odhodláním a upřímností, aby byla tato válka zastavena. Zároveň aby byli poslání mezinárodní pozorovatelé na ochranu našeho lidu před okupací, terorem a genocidou prováděnými Izraelem, a za účelem uplatnění a prosazení příměří, které jsme několikrát opakovaně vyhlásili a které vláda Izraele nadále porušuje.

Pane předsedo,
mezinárodní záštita nad mírovým procesem na Blízkém východě je jistou zárukou k úspěchu úsilí a snah mezinárodního společenství, aby se mír stal dosaženou skutečností v naší oblasti. Mezinárodní absence před tímto konfliktem a při seriózním hledání vyřešení palestinské otázky v duchu práva, spravedlnosti a zásad mezinárodního práva vrací oblast zpět do čtverců násilí a spirály krve a povede ke křehké a výbušné situaci. Z tohoto vycházejí, vyzýváme mezinárodní společenství ke zdvojnásobení upřímného úsilí s cílem najít východisko ze současné situace, ze stupňující se krize a propasti, do které se dostal mírový proces, a která hrozí výbuchem s nechvalnými následky v celé oblasti. Proto je aktivní účast mezinárodního společenství a vlivných velmocí ve světě nezastupitelná při záchraně mírového procesu, jeho posunu kupředu, jeho navrácení na správnou cestu a jeho oživení s aktivitou, upřímností a konstruktivní vůlí. Trvalý mír se neuskuteční a nebude doopravdy trvalým, dokud nebude uplatněna mezinárodní legitimita a dokud nebude usilovat o nalezení mezinárodních mechanismů závazných a účinných s cílem realizovat a uplatňovat rezoluce Rady bezpečnosti a Valného shromáždění týkající se Palestiny, a to důsledně a věrně, protože takovým uplatněním lze zastavit krveprolití, nastolit a upevnit mír a zakotvit jeho kořeny v naší oblasti. Vycházejí z naší víry v mír a z našeho úsilí o jeho realizaci, jakožto strategické volby a pro náš lid volby neodvolatelné, postupovali

jsme pozitivně a spolupracovali s veškerými mezinárodními iniciativami, včetně egyptsko-jordánské iniciativy, dohod za Tenetovy účasti a závěrů Mitchelovy komise, které jsme přijali jako jednotný a globální balík. Vyhlásili jsme jednostranné okamžité a totální příměří a vyvíjeli maximální úsilí k jeho prosazení. U příležitosti hebrejského Nového roku v září jsme se obraceli na izraelský lid s upřímným blahopřáním a vyzývali jsme jej, aby tato příležitost byla začátkem nového věku míru, bezpečí a mírového soužití mezi palestinským a izraelským národem i ostatními národy Blízkého východu. Srozumitelně jsme jim vysvětlili, že svou volbu pro mír, jednání a politická řešení dosud nevyřešených otázek mezi námi a izraelskou vládou dodržujeme, ale k velké lítosti dala izraelská vláda rozkazy svým válečným generálům a armádě ke stupňování vojenských opatření, k pokračování v blokádě a agresi proti našemu lidu, našim městům, vesnicím a uprchlickým táborům. Pokračují ve svém plánu izolovat a uzavírat rozsáhlá území ve vesnicích a zemědělských oblastech, kde armáda a osadníci ničí pole a úrodu a kácí ovocné stromy na Západním břehu a v pásmu Gazy.

Dovolte mi, abych z tohoto místa vyslovil velké uznání a upřímný pozdrav všem bratrským a spřáteleným státům a velmocím, které již, více než kdykoliv předtím, chápou, že vznik nezávislého palestinského státu s hlavním městem posvátným Jeruzalémem je pojistkou pro mír a stabilitu, pro odstranění rozbušky napětí v oblasti i ve světě a tvoří jeden ze základních pilířů nastolení a upevňování míru. Apelujeme na tyto síly, zejména na Spojené státy americké, Spojené království, Ruskou federaci, Francii, Čínu, Japonsko, všechny státy Evropské unie, státy Hnutí nezúčastněných a na mezinárodní společenství jednotlivě i kolektivně, aby dovedly své výroky a svá prohlášení do skutečně dokonáných činů, aby mohl náš palestinský lid žít ve svobodě, důstojnosti, svrchovanosti a nezávislosti ve svém nezávislém státě na své národní půdě s hlavním městem posvátným Jeruzalémem, a aby přiměly Izrael, okupační mocnost, k úplnému a globálnímu stažení ze všech okupovaných arabských a palestinských území, včetně

posvátného Jeruzaléma, při respektování hranic ze 4. června 1967 v souladu se základy Madridské mírové konference, k ukončení osidlování a k odchodu osadníků z našich území, k uplatnění práva palestinských uprchlíků na návrat, a to v souladu s mezinárodní rezolucí č. 194, která toto právo potvrzuje, a k odkodnění těch, kteří si návrat nepřejí.

Vítáme pozitivní prohlášení, která vyslovil prezident George Bush a další vůdci a která podporují palestinský stát. Zároveň myslíme, že vytváří významný krok na cestě k ukončení konfliktu a k nastolení míru na Blízkém východě. Budu k Vám upřímný, když řeknu, že znovuvvedení mírového procesu do života a dokončení tohoto procesu potřebuje nový kvalitní impuls, že nebude možné, aby stačila, po všem co se stalo, etapová opatření a že bude ovšem nemožné dosáhnout přechodné dohody, jak k tomu někteří vyzývají. K tomu, aby úsilí ke zvládnutí situace a k navrácení věcí do stavu před 28. září 2000 bylo korunováno úspěchem, potřebuje politický horizont a návrat naděje. To, co nyní mírový proces potřebuje a co může skutečně vést ke spravedlivému a trvalému míru, je předložit rámec konečného řešení, a to oběma garanty mírového procesu: Spojenými státy americkými a Ruskou federací, dalšími činnými mezinárodními stranami, včetně Evropské unie, bratrskými islámskými a arabskými státy a ostatními spřátelenými státy Hnutí nezúčastněných. Řešení by se mělo opírat o mezinárodní legitimitu a podepsané dohody s tím, že obě strany začnou urychleně o tomto řešení, kterému předchází okamžité uplatnění Zprávy Mitchelovy komise a dohod dosažených za Tenetovy účasti, jednat.

Již je jasné, že potřebujeme více mezinárodního úsilí, včetně mezinárodní přítomnosti

na zemi za účelem pomoci zainteresovaným stranám v dalším postupu kupředu. Každopádně OSN a její generální tajemník by měli hrát svou přirozenou a nutnou roli, abychom mohli dosáhnout kýženého míru. Vyzývám izraelskou vládu a izraelský lid, aby reagovali na tento postup pozitivně, abychom společně mohli nastolit mír v zemi míru, ve svaté zemi. Nemusím tady ani připomenout, že situace vyžaduje rychlou akci, která nesnese odkladu, zejména za podmínek panujících ve světě. Jsme připraveni nést svůj podíl odpovědnosti. Věříme, že jste připraveni také.

Vím, že mezinárodní společenství, a u příležitosti odchodu mého partnera Jitschaka Rabina, vzhlíží k mírovému procesu. Obracím se na Vás všechny s výzvou úplného dodržování mírového procesu, který jsem zahájil se svým již zesnulým partnerem Jitschakem Rabinem a mým nynějším partnerem Šimonem Peresem. Mír, který zajistí svobodu, stabilitu a bezpečí Izraelcům, Palestincům a všem národům oblasti. Mír odvážných, spravedlivý globální a trvalý mír a ukončení izraelské okupace všech palestinských a arabských území a vznik nezávislého palestinského státu s hlavním městem posvátným Jeruzalémem. Musíme pracovat pro mír v zájmu našich dětí a jejich dětí. A proto vyzývám izraelskou vládu k obnovení jednání o konečném řešení a k uplatnění rezolucí mezinárodní legitimacy a podepsaných dohod.

Zdravím Vás všechny a přeji tomuto zasedání, aby dospělo k rezolucím a k doporučením, které budou přinášet blaho, rozkvět a více pokroku a úspěchu našim národům a státům i celému lidstvu.

Mír s Vámi.

Projev J.E. p. Zouhair Kazzaze, velvyslance Libanonu, na vernisáži výstavy fotografií o Libanonu

Vážené dámy, vážení pánové,
těší mne, že jsem dnes večer tady mezi vámi, abych zahájil vernisáž fotografií o Libanonu s turistickou tematikou.

Rád bych využil této příležitosti k tomu, abych vysoce ocenil úsilí Libanonského klubu v ČR, Společnosti česko-arabské a klubu Malache, zvláště v souvislosti s uspořádáním této akce na podporu českého turismu směřujícího do Libanonu, který nepochybně vyvolá i posílení turistiky v opačném směru, tedy Libanonců do České republiky.

Význam této akce nespočívá pouze v posílení turistického ruchu mezi Libanonem a Českou republikou, nýbrž i v tom, že je dalším mezníkem a důležitým krokem v oblasti posilování kulturních vztahů mezi oběma zeměmi. A to je přesně to, k čemu směřuje a oč usiluje Libanonský klub v ČR, neboť toto je jedním z jeho hlavních cílů. Turistický ruch je jednou z oblastí, na niž může být Libanon hrdý, neboť v ní vyniká mezi ostatními zeměmi Blízkého východu.

Zajisté je vám, milí přátelé, známo, že demografické složení libanonského obyvatelstva je velmi různorodé a že způsob života v Libanonu je příkladem civilizačního soužití, který

si bere za vzor celý svět z hlediska aktuální nutnosti vedení dialogu, tolerance a vzájemného pochopení.

V Libanonu vedle sebe žijí příslušníci více než 17 náboženských směrů různého vyznání. Libanon zažil v dávné i blízké minulosti pokusy o likvidaci tohoto vzoru soužití a tolerance, podařilo se mu však čelit veškerým těmto spiknutím a dokázat, že cesta tolerance, vzájemného pochopení a míru je silnější než zlo a nenávisť a že dnes nemá různorodá společnost nikde na světě jinou možnost, než kráčet cestou dialogu a vzájemného pochopení.

Nikdy více než dnes jsme my i celý svět nepocítovali tak silnou potřebu tohoto dialogu; právě nyní, kdy se mnozí s nečistými úmysly snaží zavléci lidstvo do válečného pekla boje civilizací a kultur místo toho, aby usilovali o vzájemný dialog.

Libanon vás, milí přátelé, zve, abyste se s ním seznámili. Libanon – se svou historií a četnými památkami, Libanon se svou kulturou, Libanon – který je inspirací pro literáty, básníky a umělce. Libanon se svou čarokrásnou přírodou a pohostinnými lidmi...

ZAVÍTEJTE DO LIBANONU!

Libyjské kulturní večery

Na dvou bezprostředně následujících libyjských kulturních večerech v Náprstkově muzeu dne 23. 10. a 13. 11. 2001 měl skalní návštěvník akcí Společnosti česko-arab-

ské možnost se zprostředkovaně setkat hned se dvěma nestory – či doyeney libyjské kultury – a sice libyjské povídky a libyjské poezie.

Ali Mustafa al-Misráti (1926) oslavil letos v srpnu významné životní jubileum – 75 let. Tento autor desítek publikací, spisovatel, literární kritik, historik a novinář je skutečně libyjskou legendou. Z jeho literárních děl, která se vyznačují naturalismem, duchovní hloubkou a humanismem, či, chceme-li, úctou ke všemu živému, zmiňme především sbírky povídek *Potrhaná plachta* (Aš-širá' u al-mumaz-zaq – 1963), *Generál na Viktoriině nádraží* (Al-dženrál fi mahattat Fiktóriá – 1992), *Muž, který zemřel dvakrát* (Ar-radžul allazí máta marratain – 1992), *Motýlkářka* (Sáí' datu-l-furášát – 1992) a *Abdulkarím pod mostem* ('Abdulkarím taht-al-džisir – 1992). Z jeho nedávno vydané sbírky kratochvilného, humorného i poučného čtení *Raněný pták* (At-táiru-l-džaríh) si můžete přečíst humoresku ze života – Celá pryč.

Chalífa at-Tillísí (1924) je neopominutelnou osobností libyjské poezie. Věhlas si získal v roce 1952, kdy jako mladý ambiciózní básník zveřejnil v tisku článek „Máme vůbec básníky?“ (Hal ladajná šu'ará'?) a vyvolal bouřlivou celonárodní diskusi o poezii, potažmo o umění nové doby vůbec. Čímž vstoupil do dějin, neboť uměl době v pravý čas vlepit políček. Jeho poezie je skutečně předznamenáním nové epochy. Připomeňme ještě, že je rovněž významným historikem, jazykovědcem a překladatelem (zejména z italštiny a španělštiny). Jeho tvorbu si připomeňme básněmi *Otcovská něha* (Hanánu-l-wálid), tedy povzdechtem starce, a *Princeznička* (Amíra), která svědčí o tom, že básníci ani zdaleka nejsou jen anděly nebeskými...

Jaromír Hajský

Ali Mustafa al-Misráti Celá pryč

Divadlo praskalo ve švech. Nikde ani místečko. Dávali vyhlášený kus s nejpoblárnějšími herci. On seděl v tom sále a jako všichni sledoval děj. Ale v jednu chvíli mu přišlo se podívat nahoru do lóží. Na dámy z lepší společnosti.

A když se tak díval, spatřil náhle jednu překrásnou elegantní dámu ve večerní róbě. Byla tam, jak se zdálo, i s rodinou. A ještě si všiml, že si ho ta dáma pozorně prohlíží. Tak hned štouchl do svého druha: „Vidíš ji? Je ze mě celá pryč. Pořád se dívá jenom na mě. Nic ji nezajímá – děj, hlášky na jevišti, ani ta výprava. Nic jenom já.“

A on také rázem ztratil zájem o představení a jen pokradmu hleděl na tu krásku. Opravdu, přenádherný kus. A nejspíš by chtěla malý flirt. Měl dojem, že na něj pokradmu ukázala těm okolo. A tak se jako znalec ženské duše ujistil, že je z něj opravdu celá pryč. Nic naplat. Láska tu a tam spadne i z hodně vysoké lóže. Teď právě cosi šeptá do ouška své společnici. Určitě o něm. Opět štouchl do druha: „Tak viděls? A to

jsi mi nikdy nevěřil, jak to s nimi umím. Pořád jen, že tě houpu. A tady to máš.“

Čtěl do něj štouchnout znovu, ale společník včas uhnul. A nebýt plno, už by si nejspíš přisedl.

„No viděls to? Takový nádherný kus. Z lepší společnosti. A pořád na mě visí očima.“

„Ale dej už pokoj, jsi tu patnáctý do tuctu. Co ty víš, na koho se to kouká.“

„Tak se dobře dívej. Uvidíš to sám. Má oči jen pro mě. Můj bože. To je láska na první pohled. Jó, nikdy nevíš, co tě potká.“

„Hele, sklapni. Teď jsme na divadle. Přestaň hučet a utáhni si kravatu, i když je z chodníku za pár šupů. A taky se ulizni.“

Znovu se na ni pokradmu zadíval. A ona z něj opravdu ani na vteřinu nespustí oči, jako by se bála, že ho v tom návalu ztratí. A tak řekl svému druhu, tentokrát už bez štouchnutí:

„Láska, to je mocná čarodějka. Ona je ze mě fakt celá pryč. Prostě jsem jí padl do oka.“

„Ty pitomo jeden. Kdoví na koho to kouká. Co by asi tak viděla na tobě, ty drbane?“

„A to by ses divil. Právě drbani jsou teď v kursu. Bohémové. Nedbalá elegance. To je heslo doby. Základ úspěchu. Dneska už žádný princ na bělouši. To je dávno pryč. Juj, ona musí být ale slušně bohatá. To mám dneska dobrý den.“

„Jen nekřič. Ještě není ruka v rukávu. Zatím s tebou cloumá jen tím pohledem shora. Nedej bože, aby to příště byla nějaká komtesa nebo milionářka. Ještě jste si neřekli ani slovo.“

„Ale ona má všechno v tom pohledu. Prostě ze mě nemůže spustit oči.“

„Jen pomalu. Klídek. Nesmíš tlačit na pilu. Nechej to na ní.“

„Co pomalu?! Jaký klídek? Jaká pila? V lásce nesmíš čekat ani vteřinu. Tvrdě na to. Šlápnout do toho. Jinak ostrouháš. Já si na ni počítám u východu, ať se projeví. A pak klasika. Úsměv, rande a tak dál.“

Spadla opona a obecenstvo se hrnulo k východu. A on napřed, aby ji stihl. Ale když opravdu byla u něj, popadla ho oběma rukama a hystericky se rozječela:

„Tenhle ten parchant mi tu včera ukradl kabelku!“

Strašný trapas. Všichni se hned otočili a s opovrhlivým zájmem si ho měřili. Tak ona ho tedy měla za zloděje. A celé představení si ho bedlivě hlídala, aby jí neupláchl.

Dvojnásobný trapas.

Její trapas, že se spletla.

Jeho trapas, co všechno si namýšlel.

A tak ten večer definitivně zanevřel na všechny neznámé ženy.

Překlad: Jaromír Hajský

Chalífa at-Tillísí

Otcovská něha

Přišla tak nečekaně když mám už tolik křížků na hrbu
přišla a šmahem zahrála tu mou spokojenou starobu

V jejím věku být zlomím tajemství nejen jejich úst
a ani na chvíli už nestrpím i ten sebekratší púst

Žel má hlava však už pokryla se návějemí sněhu
A tak jí dávám co mohu – tu pravou otcovskou něhu

Princeznička

A tak ti naposled na pozdrav mávám
princezno má líbezná
A žádná proč
už nechťej znát
Nemám totiž žádná slova pádná
na to proč
když loučení nastává
A má slova jsou tak jasná a známá
Vždyť ty krásná jsi ach jak překrásná

že kdo spatří tě dvakrát
ten veliká zla napáchá
Totiž z tváří některých
samotná svatost sálá
a zase kvítka některá
trhá tlapa zlotřilá
A tak ti naposled na pozdrav mávám
princezno má líbezná

Překlad: Jaromír Hajský

Hudební skupina AL BASRI

Na kulturním večírku, konaném 9. 7. 2001 v Národním domě na Vinohradech, vystupovala hudební skupina AL BASRI. Její vystoupení se velmi líbilo přítomným posluchačům, kteří se odměnili dlouhým potleskem.

Tehdy však nebyl čas pro podrobnější seznámení se s touto hudební skupinou. Proto se dnes pokusíme seznámit čtenáře našeho Bulletinu s touto skupinou a její historií.

Skupina byla založena roku 1966 v Iráku. Od té doby měla více než 500 vystoupení v Iráku, Sýrii, Jemenu, Libyi, Kypru, Rusku, Německu, Švédsku, Dánsku, Rakousku, Francii, Belgii a Holandsku. Její repertoár se skládá především z tradičních arabských písní a hudby, ale také z moderních písní, které vyhovují vkusu mladé generace a jsou v souladu se současným vývojem světové hudby.

Skupina používá tradiční arabské lidové nástroje – cimbál, arabskou flétnu, různé druhy bubnů včetně dřevěného, housle a violu.

Tato skupina má několik zvláštností. Její členy tvoří jedna rodina. Otec Hamid al Basri, jeho žena Schaoucia al Attar, dcera Baider a synové Nadim, Raad, Samir a Ur. Zakladatel a dirigent skupiny je Hamid al Basri. Narodil se v Iráku ve městě Basra, kde vychodil základní školu a vystudoval gymnázium s přírodovědným zaměřením. Pak pracoval jako meteorolog. Po roce 1955 dokončil vysokoškolské vzdělání v tomto oboru a pracoval jako odborník meteorologie do roku 1978.

Jeho umělecká dráha začala v r. 1955, kdy si osvožil hraní na cimbál a arabskou flétnu.

Byl členem hudební skupiny sportovního svazu ve svém rodném městě. V letech 1959–64 studoval na Akademii krásného umění v Bagdádu a zároveň byl instrumentalistou v Národním orchestru, kde hrál na cimbál. Pak se vrátil do Basry, kde zakládal svou skupinu AL BASRI a ve spolupráci s dalšími umělci založil „Klub umění“.

Prvním velkým hudebním dílem této skupiny byla opereta „Stohy dobroty“. K této operetě napsal Al Basri hudební doprovod a dirigoval skupinu. Bylo to nejlepší hudební dílo v Iráku v roce 1969.

Dalším významným dílem byla hudba k filmu Hlídač (ALMARES). Tento film vyhrál cenu nejlepšího arabského filmu na filmovém festivalu v Tunisku v roce 1968. Hamid al Basri opustil Irák v roce 1978 a žil krátkou dobu v Kuvajtu, pak v Jemenu, kde založil Institut krásného umění a pracoval v něm jako náměstník ředitele a učil hru na cimbál. Zároveň zakládal hudební skupinu a byl jejím dirigentem. Byl autorem hudby operet (Moře a Revoluce).

Od roku 1995 žil v Sýrii, kde založil hudební skupinu „Zanubie“, další skupinu pro mládež, učil arabskou hudbu v Arabském hudebním institutu a pak ve Vysokém institutu hudby v Damašku a působil jako dirigent Syrského arabského orchestru. V té době byl také jmenován členem vědecké Hudební rady ve Španělsku. V současné době žije se svou rodinou v Holandsku, kde vystupuje se svou skupinou, jakož i v mnoha dalších zemích světa.

Amal Hussain

Čokvejské masky

Většina Čokvejšů žije na území severní Angoly. Pouze jedna třetina příslušníků tohoto etnika sídlí na území bývalého Zairu. Čokvejšové obývají oblast jihozápadní Katangy, kde je možné pozorovat i silný vliv Lundů a na levém břehu řeky Kassai vliv sousedních Pendeů a Kwilů. Podle historických zpráv došlo k prvnímu kontaktu mezi Čokvejši a Portugalci až v 17. století. Ještě k druhé polovině 19. století byli Čokvejšové jen malou skupinou lovců, která platila poplatek sousedním Lundům. S vlastní územní expanzí započali až na konci 19. století.

V životě mnoha afrických národů hrají důležitou roli duchové a ani Čokvejšové nejsou výjimkou. Svě duchy označují *manba ol mahamba*. Jejich sídla jsou různá podle toho, či nebo čeho to duch je. Většinou tito duchové sídlí ve stromech, ale mohou se usadit i v termištítech. Pokud jsou duchové rozhněváni, dokáží napáchat lidem mnoho nepříjemností. Ženy se stávají neplodnými a muži nemají úspěch při lovu. Ne však všichni duchové jsou zlí, někteří mohou lidem dokonce i pomáhat. *Mahamba makulwana* představuje zemřelé předky a právě symbolem tohoto ducha jsou termiští pahorky. *Mahamba makulwana* pomáhá mužům na lovu a ženy jsou jeho působením plodné. Patronem obřizkového rituálu je *mukishi wa cikunza*. Jeho maska je dekorována velkými kruhy, které jsou symbolem moci a plodnosti. Těhotným ženám a lovcům má zaručit úspěch maska *hamba wa cikuma*. Čokvejšové slovem *hamba* (pl. *mahamba*) označují duchy mrtvých předků. Rozzlobený duch *hamba* může způsobit nemoc, ženám gynekologické problémy a muže může postihnout neúspěch při lovu. Dalším důležitým duchem je *makulwana*, který představuje jak matrilinéární, tak i patrilinéární předky. Symbolem tohoto ducha jsou dvě termištíště. *Makulwana* není příliš nebezpečný, neboť způsobuje jen méně závažná onemocnění a v některých případech může dokonce napomoci lovcům k dobrému úlovku. *Mukishi* je duchem zemřelých předků. Stejně označení má i člověk, který se vrátil z říše mrtvých a nyní se prochází v buši. V době konání přípravy k iniciačním slavnos-

tem je *mukishi* přítomen v iniciačním táboře, který Čokvejšové nazývají *mukanda*. Duch *mukishi wa cikunza* je patronem iniciace. Slovo *cikunza* znamená v jazyce Čokvejšů travní kobylku, která je symbolem plodnosti. Obličejová část této masky bývá pomalována půlkruhy v červené nebo v modré barvě symbolizující moc a mužnou sílu. Iniciační obřady jsou jedny z nejdůležitějších obřadů v životě Afričanů, neboť tímto obřadem se odlučují od světa dětí a vstupují do společnosti dospělých. V průběhu těchto slavností je dívka nebo chlapec společně s dalšími adepty iniciace odveden do tábora *mukanda*, kde je seznámen s historií kmene a s povinnostmi, které bude mít jako dospělý. Po ukončení iniciačních rituálů se mohou dívky vdávat a muži ženit. Svatba je také velmi významná, neboť cílem bytí na tomto světě je pro většinu Afričanů mít co největší počet potomků, aby byla zajištěna linie rodu a také v neposlední řadě péče o zemřelé předky.

V iniciačním táboře nalezneme také masku bláznů, která se nazývá *tshizaluke* a slouží k určitému uvolnění při jinak velmi vážných obřadech. Jinou důležitou maskou v táboře *mukanda* je *kalelwa* představující významné předky. Tato maska bývá ověncena velkou korunou s malými kroužky.

K nejkrásnějším patří další skupina dřevěných masek, ke kterým náleží i maska náčelníka *tshiongo* a dívčí maska *mwana pwo* nebo pouze *pwo*. Obě tyto masky nemají nic společného s iniciací. Masky *pwo* byly dříve symbolem matky kmene, dnes však představují pouze krásné dívky.

Nejdůležitějšími a nejnámějšími maskami Čokvejšů jsou *tchikungu*, které představují předky náčelníka. Smějí je nosit pouze náčelníci a jeho nejbližší příbuzní. Používají se vždy, když se obětuje předkům, kteří jsou žádáni o pomoc v nějaké důležité věci.

Vedle masek vyrábějí čokvejšští řezbáři i figurky předků a rozličné stoličky.

Jana Jiroušková

Zástěrky od řeky Ituri

V deštném pralese Ituri na území Demokratické republiky Kongo (bývalý Zair) žije kmen Pygmejů. Pygmejové vstoupili do povědomí Evropanů jako lidé velmi nízkého vzrůstu. Muži neměří více než 145 cm. Průměrná výška žen je o 10 cm nižší. Tato etnická skupina patří mezi polokočovné lovce a sběrače.

Oděv si Pygmejové vyrábějí z kůry stromů. Při výrobě oděvu z kůry jsou přísně vymezeny práce ženské a mužské. Muži se věnují přípravě materiálu a ženy pak zdobení hotové látky. Muži nejdříve sloupnou ze stromů kůru a vysuší ji nad ohněm. Pak do kůry tlučou kladivem tak dlouho, dokud nezměkne. Tento proces může trvat až dvě hodiny.

Když je látka takto připravena, dostávají se k práci ženy. V době, kdy muži obstarávali kůru, ženy sbíraly rostliny a drobné plody, aby mohly připravit pastu na barvení látky. Malířka nanáší na látku barvící rostlinnou pastu prstem nebo větvičkou. Ženy zdobí látku abstraktními motivy a inspirují se svým okolím. Častým motivem jsou stylizované listy

rostlin, drobní živočichové či napodobení zvířecí srsti.

Vzor leopardí kůže připomíná svými nepravidelnými tmavými skvrnami kůži tohoto zvířete. Motiv slunce má několik variant. Vždy se jedná o kolo s naznačenými paprsky, které je někdy vyplněno barvou, jindy je pouze tečkou naznačen střed. Motiv měsíce je velmi podobný slunci, chybí zde však náznak paprsků. Hvězdy jsou pouze lineární kresbou. Počty cípů hvězd se liší, nejčastěji je znázorňována hvězda se čtyřmi cípy. Motiv hada je řadou opakujících se geometrických obrazců ohraničených nahoře i dole jednoduchou linií. Motiv létajícího hmyzu připomíná motýlí křídla nebo pouze čtverec s vyčnívajícími rohy.

Ženy vytvářejí ornament pomocí jednoduché linie nebo souvislou řadou drobných bodů či kratších čar. Takto zhotovené zástěrky jsou ozdobou každé pygmejské ženy, která je nosí pouze při výjimečných příležitostech, jako jsou nejrůznější slavnosti spojené s životním cyklem.

Jana Jiroušková

Rituální obřízka – smlouva mezi Bohem a národy vyvolenými?

Za svého pobytu ve frankofonním Maghrebu jako lékař – chirurg jsem provedl stovky rituálních obřízek v těch nejzapadlejších vesnicích, s derviši, pojídači agrebu, za zvuku bubnů darbuka, vřeštění píšťal a o tom zde píši.

Zeptejme se střeoevropana: co je to obřízka? Pokud nějaká odpověď bude, pak rozpaky, úsměšek a dodatek, že to dělají Židé. Židů je však jen několik milionů a obřezaných mužů na této planetě je více než několik stovek milionů.

Muslim odpoví přesně a jeho úsměv bude šťastný.

Je však zajímavé, že i když jde o tak důležitou věc, korán o cirkumcisi vůbec nemluví. Jde tedy jenom jen o akt sunny, tedy něčeho, co je silně doporučeno. V Mojžíšově knize však Bůh k Abrahamovi mluví jasně: Vše, co je mužského mezi vámi, má být obřezáno. Má to být znamení svazku mezi Mnou a vámi.

Obřízka nebyla ve starověku nic neobvyklého, používali ji Edómité, Moabité a jiné kmeny semitského původu, nikoliv však Filištinci. Jenom Židé však připisovali tomuto úkonu nadsmyslnou důležitost a důsledně jej udržovali celý starověk i později.

Mohamed se pravděpodobně seznámil s tímto rituálem při pobytu v jathribských (medinských) oasách, jejichž obyvatelé byli z nemalé části Židé. Čin i jeho smysl mu pravděpodobně zaimponoval, bylo to asi v době, kdy doufal, že převede Židy na svou stranu, tedy v raném období Koránu. To se však nestalo, ale obřízka zůstala konstantní součástí Mohamedovy víry (se stejnou důležitostí jako v judaismu), i když její zprostředkovatelé, židovské kmeny severních oáz v Jathribu, byli jeho přívrženci zlikvidováni a pozdější sůry jsou plně protizidovských proklamací.

Těžko říci, kdy a jak byl obřezán sám Mohamed. Údaje schází, i když jeho následující

vyznavači se snažili dopodrobna zachytit a dále rozvíjet i ty nejmenší podrobnosti jeho života. Historicky pravděpodobný je údaj, že byl v mládí obřezán svým dědem Abt al-Muttalibem. Méně pravděpodobný, ale v muslimském světě rovněž uvažovaný údaj je, že se narodil již obřezaný, obřízku vykonali v lůně jeho matky dva andělé. Mohamed byl v každém případě očištěn, blíže neurčeným kardiocirurgickým výkonem mu byl vyňat ze srdce chuchvalec černé krve, kterou má každý člověk a která obsahuje zlo-šajтана, a stal se tahír- čistý. Arabský výraz pro cirkumcisi – tahara značí i očištu všeobecně.

Obřízka u Židů je prováděna osmý den po narození (1. Mojžíš, 17). I když u muslimů není věk stanoven, doporučuje se osmý den vynechat.

Obřízka se většinou provádí ve věku tří až šesti let, tedy v době, kdy akt již může zásadním způsobem stigmatizovat psychiku dítěte. Fatawa Hindya (instrukce pro dobrého muslima mající přes 3 000 stran) obsahuje i návod, jak postupovat při cirkumcisi u konvertovaného. Odpustit obřízku lze jen vyčerpanému starci. Muž v síle si má pořídit obřízku sám, anebo svěřit se konkubíně seznámené s tímto drobným chirurgickým aktem. V úvahu přichází i správce rituální lázně zvané hamman. Islám zásadně rozlišuje výkon pro obřízku – khitan a kastraci – khacy. Kastrace je důsledně odmítána, i u zvířat. V době islámských výbojů byla však kastrace zajatců běžným výkonem.

Křesťanství odmítá tento semitský druh křtin, který považuje za zoroastrianismus (vycházejí z Epištol Sv. Pavla, Římanům 2). Zoroastreniánské křesťanské sekty v Etiopii však obřízku dodnes provádějí. Není bez zajímavosti zde uvést zmínku (viz T. Pěkný, Historie Židů v Čechách a na Moravě, Sefer 1993) o sektě „izraelitů“, která vznikla v letech

1711–1740 ve východních Čechách, které byly vždy střediskem protikatolické herese a kde Starý zákon požíval vysoké autority. Protože protievanglický teror byl ještě tvrdší než habsburský antisemitismus, pokusily se některé skupiny o zvláštní „křesťansko-judaistickou ortodoxii“ (cir. Pěkný). Jejich herese šla až do té míry, že odmítali oběti mše a nejsvětější svátost a místo ní měla nastoupit obřizka jako znamení smlouvy s Hospodinem. Kolik hereetiků bylo obřezáno, je těžko říci, faktem je však, že mnoho jich skončilo (i s Židy, se kterými se údajně stýkali) na popravišti, zbytek byl deportován, odveden k vojsku apod.

Více než tisíc let nelze o obřizce mluvit jako o čistě semitském zvyku, ale jako o praktice hluboce zakořeněné v židovské a dnes zejména muslimské společnosti. Obřizka je zde příležitost k rodinné slavnosti, kterou svou okázalostí překonává jen svatba, i když modlitby jsou jedním ze základních kamenů islámu, není modlitby, která by měla doprovázet výkon. To nepřekvapuje, výkon nemá žádný kanonický charakter, doporučuje se jen obvyklé úsloví bismillahi r-rahmani r-rahim (ve jménu Boha milosrdného a slitovného), ale podobně se začíná i jídlo nebo kterýkoliv fyzický nebo duševní výkon. Benevolence v některých oblastech je pozoruhodná, zákrok může provést i nemusulman, pokud je s technikou dobře seznámen.

O to víc se však hledí na pompéznost. Dítě je oblečeno do nejlepších šatů, bílé košilky s krajkou, na hlavě kapus – červenou čepičku a spolu s ostatními drobnými odsouzcenci je v průvodu vedeno k výkonu. Ten se tradičně odehrával v marabu, bývalém příbytku posvátného muže, ochránce osady nebo rodiny. Dnes se tak děje většinou v příbytku dítěte a je to dobrá příležitost k příjezdu rozsáhlého příbuzenstva a známých. Dítě drží strýc nebo děd a tahar, muž provádějící cirkumcisi, natáhne předkožku a nůžkami, nožem nebo kusem skla bleskově provede excisi. Krvácení se staví popelem ze dřeva, pavučinami nebo tím, co je po ruce. V okamžiku provedení se roztrhne o podlahu váza, ženy spustí modulovaný, až do morku se zařezávající jekot a od samého začátku vřeští fléta zokra a duní buben darbuka. Vše má dělat co největší hluk, aby

zanikl nářek obřezávaného pacholátka. Následuje blahopřání a obdarování dítěte cukrovím, mincemi, hračkami. Trvání a ráz oslav záleží na majetnosti rodičů.

Je pochopitelné, že taková očekávaná oslava je v muslimské společnosti jednoduchou kontrolou, zdali pachole bylo, či zda ještě není obřezáno. Dítě však necítí nic než šokující bolest a pláče. Ti, kteří jej obklopují, stav ještě zhorší. Starci a stařeny netají svou zvědavost a jsou ochotni prsty dloubat do jeho rány, zevlující děti, kamarádi, kteří hledí s otevřenou pusou, všude omamná vůně z pálené prskyřice a myrhy, vysilující vedro (obřizky probíhají hlavně v červenci) a hlavně – hluk. Dlužno podotknout, že je popisována obřizka tradiční, řada těchto výkonů bude dnes prováděna v nemocnici, v celkové anestezii, ale drtivá většina obřizek v Maghrebu je prováděna tak, jak bylo popsáno výše. Jednak – výkon na privátní klinice je dosti drahý (byť i jej namnoze hradí pojišťovny), ale hlavně, ona příležitost k oslavě, mabruku, tak drahá každému muslimovi, při sterilní obřizce uniká. Pravda, oslavovat se může až doma, ale to již je veselost jak na zádušní hostině, o něco jsme prostě přišli.

Tahara je tedy v Maghrebu a bezpochyby i jinde v islámském světě brána jako veskrze radostná událost. Veselí se (samozřejmě bez alkoholu) a hoduje se. Z lékařského hlediska výkon tak bezstarostný není. Tradiční tahar pracuje navyklým způsobem, většinou nůžkami. Protože vnitřní list předkožky a jemná kůže žaludu je u malých chlapců splená (tzv. koglutinace), je nutno před výkonem adheze rozrušit. To není možné u drobné, vrozené úchyly předkožky, která se nazývá fimosis, zúžení. Úchylna není vzácná (1,5 %), v dětství nevádí, ale někdy, při nastalém zánětu může dojít k úplnému uzávěru předkožkového vaku se značnými potížemi při močení. U dospělého neošetřená fimosa vyvolává často nemalé problémy sexuální. Zkušený tahar obřezává i při fimose, pro tyto účely pěstovaným nehtem na malíku pravé ruky pronikne přes otvor předkožky, nehtem zruší adheze a provede obřizku. Pahýl předkožky je nutno shrnout přes okraj žaludu, jinak dojde k zajizvení a druhotnému zúžení. Nešitá rána se pochopi-

telně hojí jen přírodou a několik měsíců zůstává na konci penisu límcovitá jízva, často zduřelá a pokrytá strupy a nečistotou. Nejobávanější komplikací je však krvácení. Z profaté artérie procházející přes frenulum, uzdičku, může být i značné, nikoliv však smrtící. Drobná artérie se ucpe trombem. Zcela výjimečně dochází i k těžším mutilacím – amputacím části nebo celého žaludu, poraněním močové trubice apod. Pochopitelně, jako u všech ostat-

ních rituálních nebo ideologicky motivovaných záležitostí je snaha nehody bagatelizovat a zapírat.

Buď jak buď, obřízka, jakkoliv mysteriálně chápaná u nás, má v islámské a judaistické společnosti nezastupitelné místo. Tento intuitivní zákrok lidové medicíny byl povýšen na smlouvu s Bohem a je skutečně tím, co Bůh vyžaduje – hygienickým opatřením.

Antonín Bělář

Italská Afrika ve „věčném městě“

O „věčném městě“ Římě byly napsány tisíce knih a přece – zrovna jako s tou Afrikou – se vždy v Římě objeví něco nového, o čem se ještě nepsalo. A to, i když slogan „Roma caput mundi“ již dávno patří pouze starověké historii.

Je tomu tak i s italskou Afrikou v Římě. Nemám na mysli ani Africké muzeum v parku Borghese, ani speciální etiopské středisko ve Vatikánu, který tradičně věnuje značnou pozornost této křesťanské zemi ve východní Africe. Nemám na mysli ani ty mladé Afričany, kteří na římských chodnících či v chodbách metra rozprostřeli před sebou na zemi své zboží (sluneční brýle, africké oděvy a podobně) a snaží se je prodat kolemjdoucím lidem. Taková standardní stanoviště tito afričtí pouliční obchodníci mají na Andělském mostě pod Andělským hradem, o víkendy pak na Via Del Porta Angelica, spojující podél vatikánské zdi náměstí Risorgimento s náměstím Svatého Petra. V římském fádním metru pak rozkládají své obchůdky hlavně v podchodech stanic Termini a Flaminio. Znovu tedy zdůrazňuji, že nejde o tyto římské Afričany či africké Římany, ale o něco zcela jiného.

Jde o názvy římských ulic, náměstí a alejí. Několik desítek těchto římských komunikací totiž nese jména afrických zemí a měst, patřících do někdejší Italské východní Afriky (Eritrea, Italské Somálsko a okupovaná

Etiopie) a bývalé italské kolonie Libye. Většina římských ulic s africkými názvy je soustředěna v severořímské čtvrti Trieste. Před námi defilují jména afrických bojišť fašistické Itálie za druhé světové války: Libye (ulice Libia, Tripolitania, Tripoli, Fezzan, Cirenaica, Derna, Bengasi, Tobruk), Eritrea (ulice Asmara, Massaua, Assab, Agordat), Italské Somálsko (Alej Somalia, ulice Mogadiscio) a Etiopie (náměstí Addis Abeba, alej Etiopie, ulice Tigre, Adua, Dessie, Dire-dava, jezera Tana, náměstí Gondar). Další dvě severořímské čtvrti Flamingo a Della Vittoria spojuje most vévody z Aosty, velitele poslední italské pevnosti v Etiopii – Gondaru. Gondar padl 28. listopadu 1941 a tím skončila éra Italské východní Afriky.

Nedaleko tohoto mostu ve čtvrti Della Vittoria nelze opomenout před atletickým stadionem z fašistického období komolý je-hlan se svislým nápisem „Mussolini Dux“, oslavující Duceho, diktátora Itálie v letech 1922–1943 (nepočítáme-li Mussoliniho vegetování v letech 1943–1945 na severu Itálie v loutkové fašistické tzv. Republice Salo, okupované německými nacisty).

Jak vidět, tak ve „věčném městě“ se na bývalou koloniální minulost Itálie nezapomíná. Od rozpadu italského koloniálního impéria uběhlo 60 let, ale reminiscence na koloniální slávu, zdá se, jsou stále živé.

Josef Poláček

Brilantní bulletin olomouckých afrofilů

Olomoučtí přátelé černého kontinentu vydávají pravidelně každý rok Bulletin Společnosti přátel Afriky (SPA). Slovo bulletin může vyvolávat u čtenářů pocit stísněnosti a odbornické uzavřenosti. V olomouckém případě tak tomu naprosto není, protože jejich ročenkový bulletin nového milénia, připravený afrofilskými nadšenci v Olomouci v roce 2000, je přímo tryskajícím gejzírem všestranných informací o Africe i o činnosti hanáckých milovníků tohoto světařílu, který člověka uchvátí při první návštěvě a již ho doživotně nepustí ze svého okouzlení. To, co MUDr. Vladimír Jorda zasvěceně s důkladným přehledem uvádí o úspěších Afričanů v nejrůznějších sportovních odvětvích, by mu mohla závidět mnohá profesionální sportovní redakce. Tento africký fanda v dobrém slova smyslu je spolu s předsedou olomoucké pobočky SPA ing. Vladimírem Hlídkem tou hlavní hybnou silou hanáckých afrofilů také při boji s některými výstřelky negrofobie ve společnosti. Pro pro-

pagaci Afriky dělá hodně rovněž mladý beninský lékař MUDr. Gilbert Maurille Houndjo. Vůbec Olomoučané velmi aktivně a úspěšně spolupracují s africkými studenty a postgraduaty, žijícími v městě pod Svatým Kopečkem (na této výšině má pochopení pro afrikanistickou činnost i farář P. Jakub Berka). Na činnosti olomoucké pobočky SPA se pravidelně podílejí i místopředsedkyně SPA ing. Marie Hrušková, nositelka ceny doktora Budíka, a přední český afrikanista PhDr. Vladimír Klíma, CSc., předseda SPA, pražský rodák naleznuvší penzijní azyl ve valašském Rožnově pod Radhoštěm. Rozsah krátké, stručné informace neposkytuje možnost vyjmenovat všechny obětavé a nadšené olomoucké afrofilů. Mohu jenom prohlásit, že olomoucký africký bulletin je všestranný a skvělý a činnost olomouckých může být zářným vzorem i pro nás ty, jak se na Moravě říká, „pragocentristy“.

Josef Poláček

Za dva dny jsme navštívili dvacet zemí ze čtyř kontinentů...

Není to fantazie, je to skutečnost. Stačilo přijet do Prosiměřic u Znojma, kde se konalo ve dnech 27. a 28. října 2001 14. mezinárodní setkání cestovatelů „CESTY 2001“. Motto: Ráje bez andělů – lidé a příroda verzus civilizace.

Zásluhou nadšenců ing. Hladíka, Mgr. Poláka a jejich manželék vznikl v roce 1988 Klub cestovatelů GLOBE, jemuž propůjčili do názvu své jméno legendární cestovatelé Jiří Hanzelka a Miroslav Zikmund. Od roku 1988 pořádá klub mj. pravidelná dvou denní setkání turistů a cestovatelů, a to vždy poslední víkend v říjnu v Prosiměřicích. Tato akce má velkou podporu Obecního úřadu a zejména pana starosty Jana Kuřitky.

V kulturním domě v centru vinařské obce, ve třech přednáškových blocích, představilo široké cestovatelské veřejnosti (účast 300 i více) na 20 špičkových cestovatelů své dia pozitivy s osobním komentářem z těch nejzajímavějších míst světa. Přednášky zařazené do ústředního tématu, vyjádřené mottem, jsou vždy ve druhém, tedy v sobotním odpoledním bloku. Do Prosiměřic přijíždějí cestovatelé zvučných jmen, ale i začínající profesionálové i amatéři různých oborů a zájmů. Především nechybí Miroslav Zikmund, který ochotně předává své zkušenosti mladým nadšencům. Přijíždějí přátelé cestování a turistiky z celé České republiky, ale i ze zahrani-

čí, například ze Slovenska, USA, Rakouska, Švýcarska atd.

Na těchto setkáních nechybí ani členové našich Společností. Pravidelnými účastníky jsou např. dr. Hynek Adámek, Tomáš Sadílek, Alexandr Zupka, MUDr. Kříbek, dr. Tkáč, Jiří Šmerda, ing. M. Hrušková, která je čestným členem KC H+Z GLOBE. Nepravidelně se zúčastňují i další členové, např. Jitka Vlčková, Jiří Černoch, Eva Collinsová a další. Ze Slovenska se aktivně pravidelně zúčastňuje setkání dr. Michalčák.

Protože obec patří mezi dobré vinařské obce, nemůže při takovém setkání chybět ani ochutnávka vzorků místních vín, které se věnuje s oblibou pan starosta. I při tomto přátelském večerním posezení u dobrého vínka pokračuje promítání videofilů a diapositivů těch cestovatelů, kteří se nedostali do hlavního programu. Navazují se zde přátelské kontakty, vznikají nové plány, předávají se zkušenosti. Součástí bývají i doprovodné akce: výstavy

fotografií, etnografických předmětů, prodej cestopisné literatury, map průvodců, klubový archiv, vítězné práce výtvarné soutěže „Děti a svět“, na které se podílí naše Společnost a jiné zajímavosti. To vše můžete vidět a slyšet za pouhých 220 Kč účastnického poplatku, ve kterém máte zahrnuto vstupné, včetně 2dcl vína při ochutnávce, nocleh v tělocvičně, sborník atd.

Doufám, vážení přátelé, že jsem aspoň některé z Vás nalákala a že se s Vámi sejdu v příštím roce 26. a 27. října 2002 na jubilejním 15. setkání cestovatelů v Prosiměřicích. Již dnes Vám mohu prozradit, že sobotní odpoledne 26. října bude věnováno Emilu Holubovi. Rok 2002 je rokem významného výročí narození i úmrtí Emila Holuba, kterému bude i naše Společnost věnovat velkou pozornost.

Zatrhňte si již dnes v novém kalendáři 26. a 27. říjen 2002, Prosiměřice.

Marie Hrušková

1. místopředsedkyně obou Společností

Seznam oceněných prací 3. ročníku soutěže „Afrika dětskýma očima!“

MICHAELA UHLÍŘOVÁ

1. Základní umělecká škola A. Dvořáka,
III – Jungmannova 351, Příbram

KATEŘINA BOLINOVÁ

1. Základní umělecká škola A. Dvořáka,
III – Jungmannova 351, Příbram

KATEŘINA BATULKOVÁ

1. Základní umělecká škola A. Dvořáka,
III – Jungmannova 351, Příbram

MICHAL ŠIMÁNEK

Křenek 49, 277 14 Brýsý

LUKÁŠ DAVID

Běchorská 112, Praha 9, 193 00

ADÉLA ROŠOVÁ

Běchorská 1124, Praha 9, 193 00

ANNA ROLLEROVÁ

Radhoštská 15, Praha 3, 130 00

DAVID HENDRYCH

Na obrátce 636/4, Praha 9, 198 00

MILAN ŠOLTYS

Na obrátce 636/4, Praha 9, 198 00

DAVID TODT

Kociánova 1586/4, Praha 5, 155 00

ANDREA MICKOVÁ

Na Pankráci 45, Praha 4, 140 00

ANDULKA HLADÍKOVÁ

Nedošovská 354, Praha 5, 150 00

ELIŠKA PELKOVÁ

Sokolovská 27, Praha 8, 180 00

ONDŘEJ HRŠKA

M. Pujmanové 1556/20, Praha 4, 140 00

ONDRA ŠMEJKAL

Korunní 14, Praha 2, 120 00

JIŘÍ ORAČKO

Nad lesním divadlem 1215,
Praha 4, 142 00

TEREZA GUBALOVÁ

Františka Kadlece 10, Praha 8, 180 00

TOŇA RAŠILOVÁ

V jámě 8, Praha 1, 110 00

TONÍK A FANDA VOLDŘICHOVI,

U trojského zámku 120/3,

Praha 7, 170 00

MICHAL VOKOČ

Pertoldova 3339, Praha 4, 143 00

KAČKA POMOCNÁ

Štěpánská 16, Praha 1, 110 00

PEPINA RAŠILOVÁ

V jámě 8, Praha 1, 110 00

JAKUB ŠVEC

Na Dubcích 1197,

Mladá Boleslav, 293 01

BARBORA MACHÁČKOVÁ

ZŠ Sdružení 1080, Praha 4, 140 00

LUKÁŠ KAUCKÝ

ZŠ Sdružení 1080, Praha 4, 140 00

VALERYIA KRASOUSKAYA

ZŠ Sdružení 1080, Praha 4, 140 00

MARTIN BĚLÍK

ZŠ Sdružení 1080, Praha 4, 140 00

ZUZANA KAŠÍKOVÁ

ZŠ Tuchořice 167, 439 69

KATEŘINA HOVORKOVÁ

ZŠ Tuchořice 167, 439 69

IVA ŠIPOŠOVÁ

ZŠ Tuchořice 167, 439 69

MILAN BARTON

ZŠ Tuchořice 167, 439 69

JANA HRABÁLKOVÁ

ZŠ Krumvíř, okr. Břeclav, 691 73

EVA LUSKAČOVÁ

ZŠ Krumvíř, okr. Břeclav, 691 73

EVŽEN FALEŠNÍK

ZŠ Mořkov, ul. Sportovní 258,

Mořkov 742 72

PETR KUČERA

ZŠ Mořkov, ul. Sportovní 258,

Mořkov 742 72

MAGDALENA KÝVALOVÁ

ZŠ Mořkov, ul. Sportovní 258,

Mořkov 742 72

Jana Jiroušková

Knížečka, která potěší i poučí

Kapky z pera

Ali Mustafa al-Misráti

Nadšený milovník arabské kultury a překladatel arabského písemnictví inženýr Jaromír Hajský přeložil a zpracoval na počest životního jubilea žijícího klasika libyjské literatury (nar. 25. srpna 1926) tuto krásnou šestnácti-stránkovou knížečku, seznamující s dílem jubilantovým, a napsal: „Významný egyptský spisovatel Anis Mansúr napsal: Libyi je možné poznat dvěma způsoby: Buďto tam jet, anebo potkat Alino Mustafu al-Misrátiho. Mně se podařilo obojí.“ Překladatel Hajský uvádí řadu Mistrových brilantních myšlenek majících ob-

divuhodnou filozofickou hloubku. – „Jsou dvě substance, do jejichž podstaty nemohou proniknout ani geniální filozofové – láska a smrt.“ – „Kulturní odpad umí zaneřadit životní prostředí člověka víc než průmyslové odpady.“ – „Pero, které se bojí, že raní, nemůže nikdy mluvit pravdu.“ – „Neexistuje neplodný národ. Ale může existovat společnost, která neplodnost vytváří.“ Poděkování Mistrovi i jeho českému překladateli.

Josef Poláček

Africká filozofie

**Alena Rettová, Africká filozofie,
Zdeněk Susa
nakladatelství a vydavatelství Středokluky,
ISBN 80-86057, cena neuvedena, s. 238.**

Český čtenář měl doposud jen velmi málo příležitostí se podrobněji seznámit s africkou filozofií. V r. 1983 byla vydána kniha V. Klímy, V. Kubici a A. Wokouna Safari za africkou kulturou, kde se autoři stručně věnují tomuto tématu. Zvláštní číslo Nového Orientu vydané v r. 1997 přineslo úryvky z knihy Vincenta Y. Mudimbeho The Invention of Africa a The Idea of Africa s komentářem L. Kropáčka. Zmínky o představitelích hnutí négritude lze nalézt i v knize V. Klímy, K. F. Růžičky, P. Zimy Literatura černé Afriky z r. 1972. Tuto mezeru zaplňuje kniha Aleny Rettové s názvem Africká filozofie vydaná v létě letošního roku v nakladatelství Zdeněk Susa ve Středoklukách.

Mladá autorka zhodnotila ve své knize znalosti, které získala nejen v průběhu studia obo-

ru filozofie a afrikanistiky na Filozofické fakultě UK v Praze, ale i dlouhodobým a podrobným studiem v České republice velmi obtížně dostupné zahraniční literatury.

Kniha Africká filozofie ve stručném přehledu představuje české odborné veřejnosti nejvýznamnější myslitele a filozofické proudy Afriky.

Autorka v knize používá rozdělení africké filozofie učiněné keňským filozofem Henrym Oderou Orukou na čtyři směry: etnofilozofii, politickou filozofii, tradiční filozofii a profesionální filozofii.

A. Rettová si je vědoma situace, že jen málo českých čtenářů se někdy setkalo s pojmem africká filozofie, a tak celou knihu pojala jako přehlednou informaci o této problematice, která má u čtenářů podnítit další zájem.

V úvodu knihy se autorka zamýšlí nad otázkami africké filozofie a snaží se vymezit tento pojem a jeho členění.

V druhé a nejrozsáhlejší části knihy se pak A. Rettová snaží čtenáři podrobněji představit

čtyři trendy současné africké filozofie. Velkým kladem této části jsou i četné ukázky z děl jednotlivých autorů a studií o této problematice. Texty jsou zde představeny ve dvojazyčné formě. V jazyce, ve kterém bylo dílo napsáno, a v českém překladu.

Závěr knihy je věnován zamyšlení nad budoucností africké filozofie.

Text knihy je doplněn černobílými fotografiemi jednotlivých myslitelů a řadou mappek. Součástí knihy je i podrobná bibliografie. Jedinou vadou na kráse publikace je nepřítomnost rejstříku jak věcného, tak i předmětového.

Jana Jiroušková

Igbovská filozofie

Igbové jsou vedle Hausů a Jorubů třetí velký národ Nigérie, hovořící jazykem příbuzným jorubštině a akanštině a patřícím do jazykové skupiny Kwa. Igbové se tradičně těší pověsti vysoké úrovně vzdělání, protože je i koloniální správa dosazovala jako úředníky

do všech oblastí Nigérie, tedy i mimo rodnou Igboland, zejména na sever do oblasti osídlené Hausy. Pojem *chi* představuje zajímavou analogii s akanským sunsum, event. S jorubským *ori a emi*.

Ukázka z knihy

„Chi“ v igbovské kosmologii

Chi má v igboštině dvojí význam, jednak „bůh, anděl strážný, osobní duch, duše, duchovní dvojník atd.“, jednak „den, denní světlo“. *Chi* je „druhá identita člověka v zemi duchů – jeho duchovní bytost doplňující jeho pozemskou *lidskou bytost*“. Tak odráží centrální myšlenku dvojnosti v igbovském myšlení. „Kdekoli je *něco*, bude vedle toho *něco jiného*“. Má-li někdo špatné *chi*, znamená to, že jeho *chi* je svěhlavé, nespolupracující nebo ne-

přející, tento soud se vztahuje na jeho smůlu, nikoli na jeho charakter. *Chi* je součástí jmen, která lidé dávají svým dětem – a vyjadřují tím zároveň své naděje, obavy, radosti a smutky. *Chi* je jedné podstaty s vrchním božstvem, *Chukwu* (což je staženina z *Chi Ukwu*, „*Velké Chi*“).

Ukázka z knihy, s. 150-151.

Jana Jiroušková

365 + 1 arabské přísloví a mudrosloví

Charif Bahbouh a Martina Bahbouhová,
365 + 1 arabské přísloví a mudrosloví,
Dar ibn Rushd 2001, s. 144,
ISBN 80-86149-29-3, cena neuvedena

„*Osud bývá slepý*“ a „*lidé jsou zamčene truhly. Klíčem k nim je však zkušenost.*“

Arabskou lidovou mnohasetletou zkušenost vtělenou do 365 + 1 přísloví má nyní český čtenář možnost poznat v knize Charifa Bahbouha a Martiny Bahbouhové, kterou vydalo

letos na podzim nakladatelství Dar ibn Rushd.

Přísloví jsou v knize uspořádána do čtyř větších celků. Čtenář zde najde trefná přísloví na všechny životní situace. Dozví se, jak důležité jsou v životě opravdoví přátelé, neboť „*ptáku dávají sílu křídla, člověku přátelé,*“ a je rozhodně lepší „*sedávat sám než se zlým člověkem*“.

Velmi častým námětem mnoha arabských přísloví jsou ženy a vztahy mezi muži a ženami. Jako životní partnerku by si měl muž vy-

brat ženu skromnou s mírnou dávkou studu, neboť „žena, která se nestydí, je jako jídlo bez soli“. Doporučována je rovněž žena ošklivá, ale touto radou se příliš mnoho mužů ke své škodě neřídí. „Ošklivost je nejlepší strážce ženy. Většina mužů přesto stále hledá krasavici.“

Soužití muže a ženy bývá i v arabských zemích věci značně komplikovanou, ale jeden bez druhého žít nemůže. „Žena bez muže je jako sad bez plotu. Muž bez ženy je jako pastýř bez hole.“ I pro šťastné manželství se dá v této drobné knize najít několik jistě užitečných rad: „Zeptej se ženy, co máš udělat, a pak udělej opak. Kdo se nebojí své manželky, není opravdový muž.“ Ženatý muž může být nešťastný, pokud zvolil špatnou ženu, ale měl by být smířen se svým údělem, i když se mohl zdát na počátku sňatku velmi nadějný. „Muž je po svatbě první týden vládcem, druhý týden rádcem a po zbytek života zajatcem.“ Ale ani vdané ženy nemají lehký úděl. V každé rodině je tchyně a obdobně jako české ženy i mladé Arabky vědí, že tchyně dokáže pěkně znepríjemnit život. „Jestli tchyně mluje snachu, pak psi vstoupí do ráje.“

Kromě rad do manželství mohou čtenáři v knize objevit i moudra velmi užitečná pro veřejný život. Čtenář se dozví, že „diplomat a nevěstka chtějí před lidmi vždycky vypadat

dobře.“ V životě se člověk setká s lidmi, kteří rádi a dlouho hovoří, ale kvalita jejich řeči je méně než špatná a pak vám nezbude než říct, že řečníkovy „prdy jsou lepší než jeho řeč“.

Arabská přísloví rovněž varují před lidmi, kteří se snaží vloudit do přízné tímy, že vás informují o činech těch ostatních. I zde si můžete být jisti, že „kdo donášá tobě, donášá i na tebe“. Určitá naivita může být potrestána a tak si v žádném případě nemyslete, že „ukáže-li lev zuby, nemyslete si, že se směje“. Člověk se musí mít však na pozoru i před lidmi, kterým pomohl, neboť „i krmená hyena pořád čeká na příležitost ke zradě“.

Člověk by měl být trpělivý a spokojený s tím, čeho dosáhl. „Živý pes je lepší než mrtvý pes.“ Se psy souvisí i další přísloví týkající se vhodného místa pro život. „Nebydlí tam, kde zvadly růže a kde není slyšet psa.“

Knihu lze tedy čtenáři jen doporučit, i když „po všem zakázaném je sháňka“. A pokud by snad vážený čtenář v publikaci neobjevil přísloví pro situaci, ve které se nachází, tak se nemusí smutit, neboť „kvůli jedné bleše se postel nepálí“, vždýt „život trvá okamžik, smrt celou věčností“ a „vítr nevine podle přání plachetnic“.

Jana Jiroušková

Volá Káhira

recenze

Eduard Rulf: Volá Káhira, 1939–1945, vzpomínky na rozhlasové vysílání z Káhiry, Olomouc 2000, nakladatelství Votobia, 573 stran.

Od 1. února 1942 do 27. září 1944 znělo z Afriky éterem české slovo: informovalo o událostech na blízkovýchodním bojišti, ale i o evropských frontách – a přinášelo podrobné komentáře k dění v okupované vlasti. Volala Káhira. Dvouapůlleté vysílání zajišťovala skupina českých emigrantů v čele s nadporučíkem **Eduardem Rulfem** (1905–1970), je-

hož deníky a po válce sepsané vzpomínky předala jeho vdova olomouckému nakladatelství Votobia, které z nich v roce 2000 sestavilo bezmála šestisetstránkovou memoárovou publikaci: **VOLÁ KÁHIRA**.

Eduard Rulf nezačínal jako voják z povolání: mladý učitel je v roce 1938 mobilizován a rok nato odchází z okupované vlasti do Polska. Odtud do Sovětského svazu a lodí do Palestiny. První setkání s Orientem a první setkání s africkými vojáky ve spojeneckých uniformách („...vojáci ze střední Afriky, Súdánští a černoši z Belgického Konga...“) a ta-

ké napjaté očekávání, kam povedou další kroky české skupinky („...*V té době probíhaly vojenské operace ve střední Africe, v Habeši a Somálsku. Hodně se mluvilo o našem přesunu, a když do čísla 'Čechoslovák v Orientě' byla vsunuta mapa Habeše, každému bylo jasno, že tam bude naše určení... Směr Egypt a pak...? Habeš? Somálsko? Severní Afrika?*“). Domovem se Rulfovi stal nakonec Egypt: v té době svíraný Rommelovými vojsky a sužovaný nacistickým bombardováním, ale zároveň pevný spojenec Benešova Československa – patřil mezi první státy světa, které uznaly londýnskou exilovou vládu. Československo také bylo – a o tom se Rulf ve svých relacích rovněž neopomněl zmínit – prvním státem obsazené Evropy, jehož chargé d'affaires v Egyptě byl povýšen na vyslance. Hned po Novém roce 1944 je v Egyptě na krátké zastávce prezident Beneš: naši vojenští rozhlasáci komentují jeho neformální setkání s českými krajany na naší káhirské ambasádě, stejně jako jeho návštěvu Alžíru. V srpnu 1944 potom Rulf provází káhirským rozhlasovým pracovníčkům ministru Drtínu a Němce.

Káhira oněch let, to nebyly jen boje: Rulf vstřebává spoustu egyptských všednodenních reálií, zhmotněných do kapitol KÁHIRA V MÍRU a KÁHIRA VE VÁLCE, stejně jako například do vzpomínek na oslavy vánočních svátků na Nilu.

Východočeský rodák Rulf byl – alespoň okrajově – spjat také s olomouckým krajem: po roce 1945 byl nějaký čas profesorem matematiky a balistiky na Vojenské akademii v Hranicích. Vydáním jeho vzpomínek se však olomoucká Votobia zhostila úkolu jednoznačně nadregionálního.

Ostatně i vysílání CZECHOSLOVAK ARMY BROADCAST ze studia na káhirské ulici Qadi el Fadel přesahovalo svým akčním rádiem původně zamýšlený rámec: kam všude až bylo Rulfa slyšet, je spíše otázka pro pamětníky káhirského vysílání, je však jisté, že šířil optimismus a víru ve vítězství nejenom v Egyptě, Palestině či severní Africe, ale třeba až v keňském Nairobi, jak o tom svědčí dopis sekretářky tamního Československého kroužku L. Novosadové z 22. února 1944: „*V lednovém čísle našeho časopisu měli jsme přehled čs. vysílání, a tudíž i Vašeho, takže každý ví, kdy a jak si Vás přivolat. K tomu ráda připomínám, že Vaše vysílání je zde dobře slyšitelné, velmi dobře i věcně sestavené, se zajímavými komentáři a posudky...*“

O tom, že káhirské vysílání mohlo být slyšet i na protektorátním území, svědčí vzpomínky paní Zory Ottové, jejíž muž – nadporučík Karel Otta – byl jedním z Rulfových káhirských kolegů. Paní Ottová žila po válce v nedalekém moravském Rýmařově (manžel byl utýrán v roce 1951 v kriminále) – a v Rýmařově byly také v roce 1998 uspořádány výstavy VOLÁ KÁHIRA a VÁLKA V SEVERNÍ AFRICE 1940–1943, doplněné výstavkou modelů bojové techniky: mediální ohlasy rýmařovských výstav jsme ostatně podrobně zdokumentovali i v našem olomouckém bulletinu za rok 1998. – Střední Morava tedy připomenula káhirské válečné vysílání (ať již zmíněnými výstavami, nebo letošní knižní publikací) způsobem více než detailním...

Vladimír Jorda

Nepřehlédněte!

Pozvánka na valné hromady

SPOLEČNOST ČESKO-ARABSKÁ

zve všechny své členy na

valnou hromadu,

která se koná dne 22. ledna 2002 v 17,00 hod.

ve velkém sále hotelu ILF, Budějovická 15, Praha 4

(stanice metra Budějovická).

Program: Zpráva o činnosti a hospodaření Společnosti za r. 2001
Diskuse
Usnesení a závěr

Před začátkem valné hromady bude možné uhradit členské příspěvky na rok 2002.
Upozorňujeme, že z úsporných důvodů nebudou již zasilány pozvánky.
Děkujeme za pochopení a věříme, že se této významné akce zúčastníte.

Předsednictvo SČA

SPOLEČNOST PŘÁTEL AFRIKY

zve všechny své členy na

valnou hromadu,

která se koná dne 23. ledna 2002 v 17,00 hod.

ve velkém sále hotelu ILF, Budějovická 15, Praha 4

(stanice metra Budějovická).

Program: Zpráva o činnosti a hospodaření Společnosti za r. 2001
Diskuse
Usnesení a závěr

Před začátkem valné hromady bude možné uhradit členské příspěvky na rok 2002.
Upozorňujeme, že z úsporných důvodů nebudou již zasilány pozvánky.
Děkujeme za pochopení a věříme, že se této významné akce zúčastníte.

Předsednictvo SPA

Pobočka Společnosti přátel Afriky v Olomouci

Vás zve do vzdělávacího centra pro veřejnou správu ČR,
Dolní náměstí č. 7, Olomouc – 2. patro, **vždy v pondělí od 18,00 hod.**

- 7. ledna 2002 – **Tunisko dnešních dnů** (VI. Hlídek)
- 4. února 2002 – **15 let Společnosti přátel Afriky**
- 4. března 2002 – **Ještě jednou inženýr Vágner** (Jiří Zlámal)
- 8. dubna 2002 – **Marrákeš – červená perla Afriky** (Vladimír Jorda)

Kulturní dům Holice – Památník Emila Holuba spolu se Společností přátel Afriky

vás zvou na konferenci

JAK ČEŠI OBJEVOVALI SVĚT.

Konference je věnována 150. výročí narození a 100. výročí úmrtí Emila Holuba. Začátek je **22. února 2002 v 10,00 hod.** v Kulturním domě v Holicích. Konference bude ukončena promítnutím filmu „Velká dobrodružství“, které začíná v 18,00 hod.

Zároveň upozorňujeme, že v **měsíci únoru** bude otevřena **výstava k výročí dr. Emila Holuba, a to v Náprstkově muzeu v Praze.**

Výstava se zaměří na léta po návratu z druhé cesty po Africe. Přiblíží Holubovu přednáškovou a výstavní činnost, jeho názory na budoucnost Afriky i jeho snahu vybudovat v Čechách africké muzeum. Bohatě archivní materiály budou doplněny ukázkami afrického kmenového umění.

Dr. Emil Holub bude představen jako prototyp cestovatele, podle něhož se mnozí čeští cestovatelé řídí podnes.

Nenechte si ujít tyto významné akce a přihlaste se i se svými příspěvky.

SILVESTR V ZOO

pátek 28. prosince 2001

(Před)silvestrovská neformální oslava konce roku 2001 pro členy olomoucké Společnosti přátel Afriky a sponzory adaxe nubijského – přímo ve slavnostně nasvícené olomoucké zoologické zahradě, pod otevřeným nebem. Občerstvení zajištěno, sraz před hlavní pokladnou ZOO na Svatém Kopečku.

a hlavně nezapomeňte: BATERKU S SEBOU !!!!!!!

Česko-čínská společnost

Vás srdečně zve na

2. orientalistický bál,

který se bude konat

v sobotu 5. 1. 2002, od 20,00 hod.

v Kulturním domě barikádníků, Praha 10

vstupné 100 Kč

K tanci i poslechu budou hrát hudební skupina
International & Helena Kung-pao – Chinese ROCK REVIVAL

Pf 2002

ÚSPĚŠNÝ A ŠTASTNÝ NOVÝ ROK
BEST WISHES FOR A HAPPY NEW YEAR

كل عام وأنتم بخير

Předsednictvo
Společnosti přátel Afriky

Pf 2002

ÚSPĚŠNÝ A ŠTASTNÝ NOVÝ ROK
BEST WISHES FOR A HAPPY NEW YEAR

كل عام وأنتم بخير

Předsednictvo
Společnosti česko-arabské

Bulletin Společnosti přátel Afriky a Společnosti česko-arabské

č. 4 – prosinec 2001, 9. ročník. Uzávěrka tohoto čísla byla 15. 11. 2001

Redakční rada: PhDr. JAROSLAV BUREŠ, CSc., Ak. sochař JIŘÍ ČERNOCH,
Doc. PhDr. EDUARD GOMBÁR, CSc., Mgr. MIROSLAV HOUSKA,
PhDr. JOSEF POLÁČEK, CSc., Doc. Ing. DANA ŠTEMBERGOVÁ, CSc.
PhDr. MARCELA PALÍŠKOVÁ, PAVLÍNA OČENÁŠKOVÁ

Návrh obálky: VLADIMÍR PECHAR
Uspořádala: Ing. MARIE HRUŠKOVÁ
Výroba: ESKIRA

Kontaktní adresa: **Jerevanská 7, 100 00 Praha 10, tel. (02) 71 73 12 59**

Společnost přátel Afriky – *webová stránka:* **spa.africaonline.cz**

– *e-mail:* **spa@africaonline.cz**

Společnost česko-arabská – *e-mail:* **czarabsoc@email.cz**